

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА ТА ПСИХОЛОГІЇ**

Кафедра цивільно-правових дисциплін

ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЇ

**КОМПЛЕКСНОГО ЕКЗАМЕНУ З НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН
«ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО», «ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС»,
«ТРУДОВЕ ПРАВО»**

Статус дисципліни	<i>обов'язкова</i>
Рівень вищої освіти	<i>перший (бакалаврський)</i>
Ступінь вищої освіти	<i>бакалавр</i>
Галузь знань	<i>08 Право</i>
Спеціальність	<i>081 Право</i>
Освітня програма	<i>Право</i>
Форми здобуття вищої освіти	<i>денна/заочна (за рахунок коштів фізичних та/або юридичних осіб)</i>

Київ 2025

УДК 347:347.9:349.2

Рецензенти:

Наталія ОНІЩЕНКО – директор політико-правового коледжу "АЛСКО", доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України, заслужений юрист України;

Лариса ГЕРАСИМЕНКО – т.в.о. завідувача кафедри оперативно-розшукової діяльності та національної безпеки Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, професор.

Укладачі:

Ангела КАЛІНЮК – завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, доктор філософії, доцент;

Валентина МИРОНЕНКО – професор кафедри цивільно-правових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, професор;

Василь ГОПАНЧУК – професор кафедри цивільно-правових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, професор;

Анастасія ЗАДОРЖНА – доцент кафедри цивільно-правових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук.

Програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри цивільно-правових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології 06.02.2025 року, протокол № 2.

Обговорено та схвалено Вченою радою Національної академії внутрішніх справ 25.02.2025 року, протокол № 5.

Програма призначена для забезпечення підготовки здобувачів ступеня вищої освіти бакалавр в Національній академії внутрішніх справ до атестації з комплексного екзамену з навчальних дисциплін «Цивільне право», «Цивільний процес», «Трудове право» за спеціальністю 081 «Право» (за рахунок коштів фізичних та/або юридичних осіб).

Програма атестації здобувачів ступеня вищої освіти бакалавр складається з таких структурних елементів: змісту; програм навчальних дисциплін; вимог щодо засвоєння рівня та обсягу компетентностей здобувачами вищої освіти; методики проведення атестації та критеріїв оцінювання; орієнтовного переліку теоретичних питань та практичних завдань, що виносяться на атестацію; списку рекомендованих джерел.

© А. Калінюк, В. Мироненко, В. Гопанчук та інш., 2025

© Національна академія внутрішніх справ, 2025

ЗМІСТ

1. ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН	4
2. ВИМОГИ ЩОДО ЗАСВОЄННЯ РІВНЯ ТА ОБСЯГУ ЗНАНЬ, УМІНЬ ТА ІНШИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	23
3. МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ АТЕСТАЦІЇ	26
4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ	26
5. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА АТЕСТАЦІЮ.....	28
6. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	43

1. ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

1.1. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО

Тема 1. Загальна характеристика цивільного права України

Поняття цивільного права. Право приватне та право публічне.

Предмет цивільно-правового регулювання. Особисті немайнові відносини. Поняття та види майнових відносин, що регулюються цивільним правом. Метод цивільно-правового регулювання суспільних відносин.

Принципи цивільного права. Загально-правові та галузеві принципи.

Функції цивільного права.

Система цивільного права. Інституційна система. Пандектна система. Загальна частина цивільного права. Особлива частина цивільного права. Відмежування цивільного права від інших галузей права.

Поняття та види джерел цивільного права. Поняття та склад актів цивільного законодавства. Конституція України як основа цивільного законодавства. Цивільний кодекс України як основний акт цивільного законодавства. Закони і підзаконні нормативні акти як джерела цивільного права. Відомчі нормативні акти та нормативні акти місцевих органів управління та самоврядування, що містять норми цивільного права та умови їх дієвості. Норми міжнародного права і міжнародні договори. Звичай як джерело права. Корпоративні правила, юридична доктрина та їх значення.

Класифікація актів цивільного законодавства за сферою правового регулювання.

Значення актів Конституційного Суду України, Верховного Суду та судової практики.

Дія цивільно-правових актів у часі, в просторі і за колом осіб.

Застосування цивільного законодавства. Аналогія закону та аналогія права в цивільно-правових відносинах.

Тема 2. Цивільні правовідносини

Поняття цивільних правовідносин. Загальні ознаки цивільних правовідносин. Галузеві ознаки цивільних правовідносин. Елементи цивільних правовідносин. Суб'єктивне цивільне право. Суб'єктивний цивільний обов'язок.

Прості і складні правовідносини. Майнові та особисті немайнові правовідносини. Абсолютні, загальнорегулятивні та відносні правовідносини. Активні та пасивні цивільні правовідносини. Речові і зобов'язальні правовідносини. Регулятивні та охоронні правовідносини.

Підстави виникнення, зміни і припинення цивільних правовідносин. Поняття та види юридичних фактів. Абсолютні та відносні події. Правомірні і неправомірні дії. Правостворюючі, правозмінюючі, правоприпиняючі та правовідновлюючі факти.

Тема 3. Фізичні та юридичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин

Правовий статус фізичних осіб. Правоздатність фізичної особи. Правоздатність та суб'єктивні цивільні права. Ознаки цивільної правоздатності. Обсяг (зміст) цивільної правоздатності фізичних осіб та її межі. Виникнення та припинення цивільної правоздатності. Правоздатність іноземців та осіб без громадянства.

Обмеження правоздатності. Особливості правового положення фізичної особи, яка відбуває покарання в місцях позбавлення волі.

Місце проживання фізичної особи та його цивільно-правове значення. Обрання місця проживання.

Цивільна дієздатність фізичної особи. Види дієздатності. Набуття повної дієздатності. Дієздатність малолітніх та неповнолітніх осіб. Обмеження дієздатності фізичної особи. Визнання фізичної особи недієздатною. Правові наслідки визнання фізичної особи недієздатною. Опіка та піклування.

Підстави, порядок та правові наслідки визнання особи безвісно відсутньою. Підстави, порядок та правові наслідки оголошення особи померлою. Правові наслідки появи особи, оголошеної померлою.

Особливості правового становища фізичної особи-підприємця.

Суть юридичної особи. Розвиток вчення про юридичну особу в науці цивільного права. Поняття та ознаки юридичної особи. Індивідуалізація юридичної особи. Правоздатність і дієздатність юридичної особи. Органи юридичної особи та її філії.

Порядок і способи утворення юридичної особи. Нормативно-явочний, розпорядчий, договірний, дозвільний порядок утворення юридичної особи. Державна реєстрація юридичної особи.

Припинення діяльності юридичної особи. Реорганізація та ліквідація юридичної особи. Банкрутство юридичної особи. Порядок ліквідації юридичної особи.

Класифікація юридичних осіб. Юридичні особи приватного та публічного права. Підприємницькі та непідприємницькі товариства. Господарські товариства. Виробничі кооперативи. Громадські та релігійні організації. Благодійні та інші фонди. Об'єднання юридичних осіб.

Тема 4. Об'єкти цивільних прав

Поняття та види об'єктів цивільних прав. Майно як об'єкт цивільних прав. Поняття та класифікація речей. Речі рухомі та нерухомі. Речі подільні та неподільні. Речі, що визначені індивідуальними або родовими ознаками. Головна річ та приналежність. Складові частини речі. Складні речі. Продукція, плоди та доходи. Підприємство як єдиний майновий комплекс. Гроші. Результати робіт (послуги) як об'єкти цивільних прав.

Поняття і правова природа цінних паперів. Ознаки цінних паперів. Класифікація цінних паперів. Види цінних паперів за формою випуску, за способом легітимації уповноваженої особи, за змістом, за особою боржника, за способом випуску. Передання прав за цінним папером. Виконання за цінним папером.

Тема 5. Особисті немайнові права фізичної особи

Поняття та правове регулювання особистих немайнових прав. Зміст особистих немайнових прав. Види особистих немайнових прав.

Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи. Право на життя. Право на охорону здоров'я. Право на медичну допомогу. Право на свободу. Право на особисту недоторканність. Право на донорство. Право на сім'ю.

Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття особи. Право на ім'я, на зміну імені, на використання імені. Право на повагу до гідності, честі, на недоторканість ділової репутації. Право на особисте життя та його таємницю. Право на недоторканність житла. Право на вибір роду занять. Право на захист від протиправного втручання в сферу приватного життя.

Захист особистих немайнових прав. Поновлення порушеного права. Спростування недостовірної інформації. Відшкодування моральної шкоди.

Тема 6. Правочини

Поняття та ознаки правочину. Класифікація правочинів. Односторонні, двосторонні та багатосторонні правочини. Консенсуальні та реальні правочини. Відплатні та безвідплатні правочини. Каузальні та абстрактні правочини. Строкові та безстрокові правочини. Умовні та безумовні правочини. Правочини з відкладальною та скасувальною обставиною. Фидуціарні правочини. Алеаторні правочини. Біржові правочини.

Умови дійсності правочинів. Форма правочину як умова його дійсності. Усна форма правочину. Письмова форма правочину. Правові наслідки недодержання нотаріальної форми правочину. Правові наслідки недодержання простої письмової форми правочину.

Нікчемні правочини та їх види. Оспорювані правочини та їх види. Фіктивні та удавані правочини. Правові наслідки недійсності правочину. Правові наслідки недійсності окремих частин правочину. Момент недійсності правочину.

Тема 7. Представництво. Довіреність. Строки та терміни в цивільному праві

Поняття та ознаки представництва. Підстави та види представництва Представництво за законом. Статутне представництво. Представництво за договором. Комерційне представництво.

Правочини, які може вчиняти представник.

Поняття повноваження. Довіреність та її види. Форма довіреності. Строк дії довіреності. Передоручення. Припинення представництва за довіреністю. Скасування довіреності. Вчинення правочинів з перевищенням повноважень.

Поняття строку та терміну. Класифікація строків в цивільному праві. Претензійні, присікальні, гарантійні строки. Строки набувальної давності. Порядок обчислення строків.

Поняття та види строків позовної давності. Початок перебігу строків позовної давності. Зупинення перебігу позовної давності. Переривання перебігу позовної давності. Правові наслідки спливу позовної давності. Поновлення строків позовної давності. Вимоги, на які позовна давність не поширюється.

Тема 8. Відповідальність у цивільному праві

Поняття цивільно-правової відповідальності як виду юридичної відповідальності. Ознаки та функції цивільно-правової відповідальності.

Види цивільно-правової відповідальності. Договірна і недоговірна відповідальність. Часткова, солідарна та субсидіарна відповідальність.

Форми цивільно-правової відповідальності. Відшкодування збитків. Реальні збитки і упущена вигода. Неустойка як форма цивільно-правової відповідальності.

Умови цивільно-правової відповідальності. Склад цивільного правопорушення. Шкода. Протиправність. Причинний зв'язок. Вина.

Підстави звільнення від цивільно-правової відповідальності. Вина кредитора. Непереборна сила. Випадок.

Тема 9. Право власності. Захист права власності

Поняття власності. Поняття права власності. Види права власності. Зміст права власності. Здійснення права власності. Ризик випадкового знищення та випадкового пошкодження майна.

Підстави (способи) набуття права власності. Первинні та похідні способи набуття права власності. Момент набуття права власності за договором. Набуття права власності на безхазяйну річ. Знахідка. Бездоглядна домашня тварина. Скарб. Набувальна давність. Приватизація як спосіб набуття права власності. Інші підстави набуття права власності. Підстави припинення права власності.

Поняття та види речових прав на чуже майно. Сервітут. Суперфіцій. Емфітевзис.

Поняття захисту права власності. Судовий захист права власності. Загальна характеристика речових та зобов'язально-правових позовів.

Право власника на витребування майна з чужого незаконного володіння (віндикаційний позов). Ознаки віндикаційного позову. Предмет віндикації. Добросовісне і недобросовісне незаконне володіння. Розрахунки при поверненні майна з чужого незаконного володіння. Витребування грошей та цінних паперів на пред'явника.

Захист права власності від порушень, які не поєднані з позбавленням володіння (негаторний позов). Визнання права власності. Визнання незаконним правового акту, що порушує право власності. Захист права власності зобов'язально-правовими позовами.

Тема 10. Право інтелектуальної власності

Поняття права інтелектуальної власності. Об'єкти права інтелектуальної власності. Поняття авторського права. Об'єкти авторського права. Об'єкти, що не охороняються авторським правом. Суб'єкти авторського права. Співавторство.

Особисті немайнові права автора. Майнові права суб'єктів авторського права. Використання твору. Строк чинності майнових прав інтелектуальної власності на твір. Поняття суміжних прав. Об'єкти суміжних прав. Строки чинності суміжних майнових прав. Захист авторських та суміжних прав.

Поняття наукового відкриття. Поняття та ознаки винаходу. Корисна модель. Промисловий зразок. Строки чинності майнових прав інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок. Захист прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок.

Поняття та об'єкти раціоналізаторської пропозиції. Право інтелектуальної власності на сорт рослин, породи тварин. Право інтелектуальної власності на комерційне найменування, торговельну марку, географічне зазначення.

Поняття комерційної таємниці та її охорона.

Тема 11. Спадкове право

Поняття спадкування та його значення. Спадкове законодавство. Спадкодавець. Спадкоємці. Об'єкт спадкового правонаступництва. Права та обов'язки, що входять до складу спадщини. Права та обов'язки, що не входять до складу спадщини. Час відкриття спадщини. Комморієнти. Місце відкриття спадщини.

Види спадкування.

Поняття заповіту та його зміст. Форма заповіту. Заповіти, які прирівнюються до нотаріальних, особливості їх оформлення та посвідчення. Посвідчення заповіту при свідках. Секретний заповіт. Заповідальний відказ. Заповідальне покладання. Субінституція. Складання заповіту з умовою. Заповіт подружжя. Зміна та скасування заповіту. Визнання заповіту недійсним.

Поняття спадкування за законом. Підстави спадкування за законом. Черги спадкоємців за законом та їх склад. Зміна черговості при спадкуванні за законом. Спадкування за правом представлення.

Прийняття спадщини. Строки для прийняття спадщини. Право на відмову від спадщини на користь іншої особи.

Спадкова трансмісія. Усунення від спадщини. Відумерлість спадщини. Право на обов'язкову частку спадщини та підстави її зменшення. Перерозподіл спадщини.

Охорона спадкового майна. Управління спадщиною. Виконання заповіту. Повноваження виконавця заповіту. Оформлення права на спадщину. Свідectво про право на спадщину.

Поняття спадкового договору. Розірвання спадкового договору.

Тема 12. Загальні положення про зобов'язання

Поняття цивільно-правових зобов'язань. Суб'єкти зобов'язання. Підстави заміни кредитора у зобов'язанні. Заміна боржника у зобов'язанні. Множинність осіб у зобов'язанні. Об'єкт зобов'язання. Зміст зобов'язання.

Види цивільно-правових зобов'язань. Часткові та солідарні зобов'язання. Регресні зобов'язання. Односторонні та взаємні зобов'язання. Однооб'єктні, альтернативні та факультативні зобов'язання. Головні та додаткові (акцесорні) зобов'язання. Система цивільно-правових зобов'язань. Підстави виникнення зобов'язань.

Поняття та принципи виконання зобов'язань. Суб'єкти виконання зобов'язань. Заміна осіб у зобов'язанні. Цесія.

Місце, спосіб і строк виконання зобов'язань. Дострокове виконання зобов'язання. Виконання зобов'язання частинами. Проценти. Солідарні зобов'язання. Регресні зобов'язання.

Поняття та види припинення зобов'язань. Припинення зобов'язань за волею сторін. Виконання зобов'язання. Зарахування. Новація. Прощення боргу. Відступне. Мирова угода. Припинення зобов'язань за обставин, які не залежать від волі сторін. Фактична й юридична

неможливість виконання. Поєднання в одній особі боржника і кредитора. Смерть фізичної особи. Ліквідація юридичної особи. Інші способи припинення зобов'язань.

Тема 13. Загальні положення про договір

Поняття і значення договору. Свобода договору. Класифікація договорів. Іменні та безіменні договори. Односторонні, двосторонні та багатосторонні договори. Комутативні та алеаторні договори. Публічні договори. Договір приєднання. Попередній договір. Договори на користь третьої особи.

Зміст договору. Істотні, звичайні та випадкові умови договору. Тлумачення умов договору.

Порядок укладення договору. Оферта. Акцепт. Зміна та розірвання договору.

Тема 14. Способи забезпечення виконання зобов'язань

Поняття способів забезпечення виконання зобов'язань. Загальні умови забезпечення виконання зобов'язання. Види забезпечення виконання зобов'язання.

Особисті способи забезпечення виконання зобов'язань. Неустойка. Форма неустойки. Види неустойки: штрафна, залікова, виключна, альтернативна. Штраф. Пеня. Поручка. Підстави припинення поручки. Гарантія.

Речові способи забезпечення виконання зобов'язань. Застава. Іпотека. Заклад. Форми застави. Застава товарів в обороті або переробці. Застава цінних паперів. Застава майнових прав. Порядок реалізації застави. Притримання. Завдаток. Відмінність завдатку від авансу. Право довірчої власності як спосіб забезпечення виконання зобов'язання. Порядок звернення стягнення на об'єкт довірчої власності. Припинення довірчої власності.

Тема 15. Договори про передачу майна у власність

Поняття та загальна характеристика договору купівлі-продажу. Права та обов'язки сторін в договорі купівлі-продажу. Форма договору. Зміст договору купівлі-продажу. Істотні умови договору купівлі-продажу. Кількість, якість, асортимент, комплектність товару, тара та (або) упаковка. Момент виникнення обов'язку продавця передати товар. Ризик випадкової загибелі проданої речі. Правові наслідки порушення договору купівлі-продажу товару. Особливості окремих видів договору купівлі-продажу.

Договір міні: загальна характеристика, зміст.

Поняття та загальна характеристика договору поставки. Права та обов'язки сторін в договорі поставки. Форма договору. Зміст договору. Істотні умови договору поставки. Кількість, якість, асортимент та комплектність товару. Правові наслідки порушення договору поставки.

Договір контрактації сільськогосподарської продукції. Постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу: особливості правового регулювання.

Поняття, види та загальна характеристика договору дарування. Відмежування договору дарування від інших цивільно-правових договорів. Суб'єкти договору дарування, їх права та обов'язки. Предмет договору дарування. Прийняття дарунку. Форма договору дарування. Припинення і розірвання договору дарування. Особливості окремих видів договору дарування: договору дарування з обов'язком передати дарунок у майбутньому, договору дарування з обов'язком обдаровуваного на користь третьої особи, договору про пожертву.

Договір ренти: поняття та загальна характеристика. Відмінність договору ренти від інших договорів. Сторони договору ренти, їх права та обов'язки. Предмет договору ренти. Розмір ренти. Забезпечення виконання зобов'язання платником ренти. Ризик випадкового знищення або випадкового пошкодження майна, переданого під виплату ренти. Строк договору ренти. Форма договору ренти. Припинення договору ренти. Правові наслідки розірвання договору ренти.

Поняття та ознаки договору довічного утримання (догляду). Форма договору довічного утримання (догляду). Сторони договору довічного утримання (догляду). Предмет договору довічного утримання (догляду). Права та обов'язки сторін за договором довічного утримання (догляду). Особливості припинення договору довічного утримання (догляду).

Тема 16. Договори про передачу майна у тимчасове користування

Поняття та ознаки договору найму (оренди). Суб'єкти та об'єкти договору найму (оренди). Строк, ціна та форма договору. Права та обов'язки сторін за договором найму (оренди). Припинення договору найму (оренди).

Особливості договору прокату. Договір лізингу. Об'єкти лізингу. Види договору лізингу. Договір найму (оренди) земельної ділянки. Істотні умови договору найму (оренди) земельної ділянки. Форма та строк договору. Договір найму будівлі або іншої капітальної споруди. Договір найму (оренди) транспортного засобу. Особливості найму (оренди) транспортного засобу з екіпажем та без екіпажу.

Договір найму житла. Істотні умови та види найму (оренди) житла. Особливості короткострокового найму. Найм (оренда) соціального житла. Права та обов'язки сторін. Капітальний та поточний ремонт житла. Підстави припинення та розірвання договору найму (оренди) житла. Найм (оренда) житла з викупом.

Поняття та загальна характеристика договору позички. Права та обов'язки сторін. Особливості предмету договору позички. Відмінність позички від позики.

Тема 17. Договори про виконання робіт

Поняття ознаки та значення договору підряду. Сторони договору підряду. Множинність осіб в договорі підряду та залучення для виконання договору третіх осіб. Права та обов'язки сторін. Зміст договору підряду. Ризик у підрядних відносинах. Відповідальність за договором підряду.

Види договорів підряду. Поняття та загальна характеристика договору побутового підряду. Особливості суб'єктного складу договору побутового підряду. Предмет договору побутового підряду. Права та обов'язки сторін за договором побутового підряду.

Поняття та загальна характеристика договору будівельного підряду. Проектно-кошторисна документація. Види кошторисів. Права та обов'язки сторін. Субпідряд. Порядок прийняття об'єкта будівництва. Особливості закупівлі будівельних матеріалів. Відповідальність сторін за договором будівельного підряду.

Договір підряду на виконання проектних та пошукових робіт. Поняття та загальна характеристика договору на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт. Сторони договору. Форма договору. Ціна, строк договору.

Тема 18. Договори про надання послуг

Поняття та ознаки договору про надання послуг. Місце договорів про надання послуг в системі цивільного законодавства України. Види та особливості договорів про надання послуг.

Транспортні договори. Транспортне законодавство. Поняття і види перевезень. Зміст договору про перевезення вантажів. Відповідальність сторін за договором про перевезення вантажів. Комерційний акт. Акт загальної форми.

Поняття та загальна характеристика договору перевезення пасажирів та багажу. Сторони договору перевезення пасажирів та багажу. Оплата за договором перевезення пасажирів та багажу. Форма договору перевезення пасажирів та багажу. Багаж та ручна поклажа. Права, обов'язки і відповідальність сторін за договором перевезення пасажирів та багажу.

Договір чартеру (фрахтування): поняття і загальна характеристика. Відмінність договору чартеру (фрахтування) від інших договорів. Сторони договору чартеру (фрахтування). Договірний перевізник. Фактичний перевізник. Форма договору чартеру (фрахтування). Права та обов'язки сторін за договором чартеру (фрахтування), їх відповідальність.

Поняття та загальна характеристика договору транспортного експедирування. Сторони договору транспортного експедирування. Предмет договору транспортного експедирування. Плата за договором транспортного експедирування. Форма договору транспортного експедирування. Права, обов'язки і відповідальність сторін за договором транспортного експедирування. Припинення договору транспортного експедирування.

Договір зберігання: поняття та загальна характеристика. Сторони договору зберігання. Предмет договору зберігання. Форма договору зберігання. Права та обов'язки сторін за договором зберігання, їх відповідальність.

Спеціальні види зберігання. Поняття і загальна характеристика договору складського зберігання. Сторони договору складського зберігання, їх права та обов'язки. Складські документи. Зберігання речі в ломбарді. зберігання цінностей у банку. Договір про надання індивідуального банківського сейфа, що оберігається банком. Договір про надання особі банківського сейфа без відповідальності банку за зміст сейфа. Зберігання речей у камерах схову організацій, підприємств транспорту. Зберігання речей у гардеробі організації. Зберігання речей пасажирів під час його перевезення. Зберігання речей у готелі. Зберігання речей, що є предметом спору. Зберігання автотранспортних засобів. Договір охорони, його види.

Поняття, форми та види страхування. Страховий ризик, страховий випадок, страхова сума, страхова виплата, страхове відшкодування, франшиза, страховий платіж, страховий тариф. Співстрахування і перестрахування.

Поняття та загальна характеристика договору страхування. Сторони договору страхування. Застрахована особа, вигодонабувач, страховий брокер, страховий агент. Істотні умови договору страхування. Предмет договору страхування. Форма договору страхування. Права та обов'язки сторін договору страхування. Підстави для відмови страховика від здійснення страхової виплати. Порядок укладення договору страхування, його припинення. Недійсність договору страхування.

Поняття та загальна характеристика договору доручення. Відмінність договору доручення від інших договорів. Сторони договору доручення. Предмет договору доручення. Плата за договором доручення. Форма договору доручення. Права та обов'язки сторін за договором доручення. Припинення договору доручення.

Договір комісії: поняття і загальна характеристика. Відмінність договору комісії від договору доручення. Сторони договору комісії. Істотні умови договору комісії. Предмет договору комісії. Права та обов'язки комітента і комісіонера. Субкомісія. Підстави припинення договору комісії. Особливості договору комісії щодо окремих видів майна.

Поняття та загальна характеристика договору управління майном. Суб'єкти договору управління майном. Істотні умови договору управління майном. Предмет і строк договору управління майном. Плата за управління майном. Форма договору управління майном. Права й обов'язки управителя та установника управління, права вигодонабувача. Відповідальність управителя. Припинення договору управління майном.

Тема 19. Договори щодо здійснення кредитно-розрахункових операцій

Поняття та правова природа позики. Елементи договору позики. Зміст договору позики. Форма договору позики. Предмет договору позики. Відповідальність за невиконання або неналежне виконання договору позики. Забезпечення виконання договору позики. Припинення договору позики.

Поняття та правове регулювання кредитних відносин. Види кредитів. Поняття та загальна характеристика кредитного договору. Істотні умови кредитного договору. Форма кредитного договору. Відмова від надання або одержання кредиту.

Поняття та загальна характеристика договору банківського вкладу (депозиту). Сторони договору. Форма договору. Види банківських вкладів. Ощадна книжка. Ощадний сертифікат.

Договір банківського рахунку. Укладення договору банківського рахунку. Виконання договору банківського рахунку. Розірвання договору банківського рахунку.

Договір факторингу: його поняття та ознаки. Сторони договору факторингу. Виконання договору факторингу. Права та обов'язки сторін за договором факторингу.

Тема 20. Договори щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності

Загальна характеристика договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Види, сторони, істотні умови і форма договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

Ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності. Види ліцензій: виключна, одинична, невиключна.

Поняття, істотні умови і строк ліцензійного договору. Типовий ліцензійний договір. Субліцензійний договір. Сторони ліцензійного договору, їх права та обов'язки.

Договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності: поняття, істотні умови. Сторони договору про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності, їхні права та обов'язки.

Договір про передання майнових прав інтелектуальної власності: поняття, юридична характеристика, зміст та особливості співвідношення з іншими договорами у сфері інтелектуальної власності.

Інші види договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності: видавничий, постановочний, сценарний, договір про депонування рукопису, про використання твору декоративно-прикладного мистецтва у промисловості, про публічне виконання твору, про управління майновими правами автора.

Поняття, загальна характеристика і види договору комерційної концесії. Відмежування договору комерційної концесії від інших договорів у сфері інтелектуальної власності. Істотні умови договору комерційної концесії. Предмет, ціна, строк і форма договору комерційної концесії. Сторони договору комерційної концесії, їх права та обов'язки. Обмеження прав сторін за договором комерційної концесії. Договір комерційної субконцесії. Відповідальність сторін за договором комерційної концесії. Припинення та зміна договору комерційної концесії.

Тема 21. Недоговірні зобов'язання, що виникають з односторонніх правомірних дій

Зобов'язання з публічної обіцянки винагороди: поняття і види. Умови виникнення зобов'язання із публічної обіцянки винагороди без оголошення конкурсу, його суб'єкти. Зміст завдання, строк (термін) його виконання. Права та обов'язки суб'єктів зобов'язання із публічної обіцянки винагороди без оголошення конкурсу. Підстави припинення зобов'язань із публічної обіцянки винагороди без оголошення конкурсу. Зобов'язання, що виникають з публічної обіцянки нагороди за результатами конкурсу: поняття, суб'єкти, предмет. Оголошення конкурсу. Зміна умов конкурсу. Переможець конкурсу. Права та обов'язки суб'єктів правовідносин, що виникають з публічної обіцянки нагороди за результатами конкурсу. Виплата нагороди (премії). Припинення правовідносин за конкурсом.

Поняття, суб'єкти, умови виникнення зобов'язань із вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення. Права та обов'язки суб'єктів зобов'язань, що виникають із дій, які вчиняються в майнових інтересах іншої особи без її доручення. Порядок та підстави відшкодування витрат, понесених особою у зв'язку із вчиненням нею дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення.

Особливості зобов'язань, що виникають внаслідок рятування здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи: умови виникнення, сторони.

Поняття, підстави виникнення, сторони і зміст зобов'язань із створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи. Права й обов'язки сторін зобов'язань із створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи. Наслідки неусунення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи.

Зобов'язання із набуття, збереження майна без достатньої правової підстави: види, суб'єктний склад, предмет, умови виникнення, зміст. Безпідставно набуте майно, що не підлягає поверненню.

Тема 22. Деліктні зобов'язання

Поняття, елементи і система зобов'язань з відшкодування шкоди (деліктних зобов'язань), джерела їх правового регулювання. Поняття, елементи і система деліктних зобов'язань, джерела їх правового регулювання. Сторони деліктних зобов'язань. Заміна кредитора і боржника у деліктних зобов'язаннях. Предмет і зміст деліктних зобов'язань, підстави їх виникнення. Умови деліктної відповідальності. Система деліктних зобов'язань.

Особливості окремих видів зобов'язань з відшкодування шкоди. Відшкодування шкоди, завданої прийняттям закону про припинення права власності на певне майно. Відшкодування юридичною або фізичною особою шкоди, завданої їх працівником. Відшкодування шкоди, завданої органом державної влади, органом влади Автономної Республіки Крим, органом місцевого самоврядування або їх посадовими особами.

Зобов'язання з відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду: умови, підстави, особливості суб'єктного складу, порядок відшкодування шкоди.

Відшкодування (компенсація) шкоди фізичній особі, яка потерпіла від кримінального правопорушення. Відшкодування шкоди, завданої малолітніми, неповнолітніми, недієздатними особами, особами, цивільна дієздатність яких обмежена, та особами, які не усвідомлювали значення своїх дій та (або) не могли керувати ними.

Поняття, ознаки і види джерел підвищеної небезпеки. Зобов'язання з відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки: особливості суб'єктного складу, умови відповідальності за завдану шкоду, обставини, що звільняють від відповідальності. Відшкодування ядерної шкоди.

Зобов'язання з відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю: загальна характеристика, види, порядок відшкодування шкоди. Підстави збільшення (зменшення) розміру відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю. Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи під час виконання нею договірних зобов'язань, а також фізичної особи, яка працювала за трудовим договором. Обчислення середньомісячного заробітку. Втрата працездатності. Визначення доходу, втраченого внаслідок каліцтва або іншого ушкодження здоров'я фізичної особи-підприємця. Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я малолітньої або неповнолітньої особи. Відшкодування шкоди, завданої смертю потерпілого. Відшкодування витрат на лікування особи, яка потерпіла від злочину.

Зобов'язання з відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг): суб'єкти, умови відповідальності, підстави звільнення від відповідальності. Особливості відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товару, що є рухомим майном.

1.2. ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Тема 1. Загальні положення цивільного процесуального права України

Форми захисту прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб. Поняття цивільного процесуального права, його предмет, метод і система. Значення цивільного процесуального права, його співвідношення з іншими галузями права. Законодавство про цивільне судочинство.

Предмет і система науки цивільного процесуального права.

Поняття цивільного судочинства, його завдання та види. Стадії судового процесу.

Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система.

Обов'язковість судових рішень.

Тема 2. Принципи цивільного процесуального права

Поняття, система та значення принципів цивільного процесуального права, їх класифікація. Конституційні принципи цивільного процесуального права. Правові аксіоми у цивільному судочинстві. Принципи, закріплені законодавством про судочинство. Загальноправові принципи. Принципи правосуддя. Галузеві принципи цивільного судочинства. Верховенство права. Повага до честі і гідності, рівність усіх учасників судового процесу перед законом та судом. Гласність і відкритість судового процесу та його повне фіксування технічними засобами. Змагальність сторін. Диспозитивність. Пропорційність. Обов'язковість судового рішення. Забезпечення права на апеляційний перегляд справи. Забезпечення права на касаційне оскарження судового рішення у випадках, встановлених законом. Розумність строків розгляду справи судом. Неприпустимість зловживання процесуальними правами. Відшкодування судових витрат сторони, на користь якої ухвалене судове рішення.

Тема 3. Цивільні процесуальні правовідносини

Поняття та ознаки цивільних процесуальних правовідносин. Передумови виникнення цивільних процесуальних правовідносин. Підстави виникнення цивільних процесуальних правовідносин. Структура цивільних процесуальних правовідносин. Елементи цивільних процесуальних правовідносин.

Суд як суб'єкт цивільних процесуальних правовідносин. Склад суду. Визначення складу суду. Порядок вирішення питань при колегіальному розгляді справи. Правовий статус суддів у цивільному процесі. Відвід (самовідвід) судді. Підстави для відводу (самовідводу) судді. Порядок вирішення заявленого відводу та самовідводу. Наслідки відводу суду (судді).

Присяжні у цивільному процесі, їх правовий статус.

Тема 4. Правовий статус учасників судового процесу

Поняття та елементи цивільних процесуальних правовідносин. Підстави і передумови їх виникнення.

Суб'єкти цивільних процесуальних правовідносин, їх класифікація, права та обов'язки. Особи, які здійснюють правосуддя. Учасники судового процесу. Зміст та об'єкт цивільних процесуальних правовідносин. Цивільна процесуальна правоздатність. Цивільна процесуальна дієздатність. Забезпечення захисту прав малолітніх або неповнолітніх осіб під час розгляду справи.

Склад суду. Визначення складу суду. Правове положення суддів у цивільному процесі. Порядок вирішення питань при колегіальному розгляді справи. Підстави для відводу (самовідводу) судді. Недопустимість повторної участі судді в розгляді справи. Підстави для відводу (самовідводу) секретаря судового засідання, експерта, спеціаліста, перекладача. Заяви про самовідводи та відводи. Порядок вирішення заявленого відводу та самовідводу. Наслідки відводу суду (судді).

Склад учасників справи. Права та обов'язки учасників справи. Неприпустимість зловживання процесуальними правами.

Поняття сторін в цивільному процесі. Позивач. Відповідач. Характеристика процесуальних прав та обов'язків сторін.

Поняття і види процесуальної співучасті, її підстави. Права та обов'язки співучасників.

Поняття належної та неналежної сторони. Умови, порядок і правові наслідки заміни неналежного відповідача, залучення до участі у справі співвідповідача.

Поняття та види третіх осіб у судовому процесі. Відмінність третіх осіб від співучасників. Треті особи, які заявляють самостійні вимоги щодо предмета спору. Треті особи, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору. Наслідки незалучення у справу третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору.

Процесуальне правонаступництво: поняття, види, підстави, правові наслідки. Порядок вступу в процес правонаступника, його правове положення.

Участь у судовому процесі органів та осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб. Процесуальні права органів та осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб.

Представники. Участь у справі представника. Законні представники. Особи, які можуть бути представниками. Особи, які не можуть бути представниками. Документи, що підтверджують повноваження представників. Призначення або заміна законного представника судом. Повноваження представника в суді.

Інші учасники судового процесу. Помічник судді. Секретар судового засідання. Судовий розпорядник. Свідок. Особи, які не можуть бути допитані як свідки. Експерт. Експерт з питань права. Спеціаліст. Перекладач.

Тема 5. Цивільна юрисдикція

Предметна та суб'єктна юрисдикція. Справи, що відносяться до юрисдикції загальних судів. Розгляд кількох пов'язаних між собою вимог. Право сторін на передачу спору на розгляд третейського суду. Право сторін на передачу спору на розгляд іноземного суду.

Інстанційна юрисдикція. Суд першої інстанції. Суд апеляційної інстанції. Суд касаційної інстанції.

Територіальна юрисдикція (підсудність). Підсудність справ, у яких однією зі сторін є суд або суддя. Підсудність справ за місцем проживання або місцезнаходженням відповідача. Підсудність справ за вибором позивача. Підсудність справ за участю громадян України, якщо обидві сторони проживають за її межами. Виключна підсудність. Передача справи з одного суду до іншого. Недопустимість спорів про підсудність.

Тема 6. Докази та доказування

Роль доказів і доказування у судовому процесі. Поняття доказів, їх класифікація. Поняття доказування, його стадії. Предмет доказування. Підстави звільнення від доказування. Належність доказів. Допустимість доказів. Достовірність доказів. Достатність доказів.

Обов'язок доказування і подання доказів. Підстави звільнення від доказування. Подання доказів. Витребування доказів. Огляд доказів за їх місцезнаходженням. Огляд речових доказів, що швидко псуються. Судові доручення щодо збирання доказів. Виконання судових доручень щодо збирання доказів. Оцінка доказів.

Показання свідка. Пояснення сторін, третіх осіб та їхніх представників. Письмове опитування учасників справи як свідків. Допит свідка за заявою сторони арбітражного (третейського) розгляду.

Письмові докази.

Речові докази. Зберігання речових доказів.

Електронні докази. Зберігання та повернення оригіналів електронних доказів.

Висновок експерта. Вимоги до висновку експерта. Призначення експертизи судом. Обов'язкове призначення експертизи судом. Проведення експертизи на замовлення учасників справи. Оцінка висновку експерта судом. Комісійна експертиза. Комплексна експертиза. Додаткова і повторна експертиза. Висновок експерта у галузі права. Оцінка висновку експерта у галузі права судом.

Підстави та порядок забезпечення доказів.

Тема 7. Процесуальні строки

Види процесуальних строків. Розумність процесуальних строків. Обчислення процесуальних строків. Початок перебігу процесуальних строків. Закінчення процесуальних строків. Зупинення процесуальних строків. Наслідки пропущення процесуальних строків. Поновлення та продовження процесуальних строків.

Тема 8. Судові виклики і повідомлення

Поняття судових викликів і повідомлень. Значення та засоби здійснення судових викликів і повідомлень. Судові повістки. Зміст судової повістки і оголошення про виклик у суд. Порядок вручення судових повісток. Обов'язок учасників судового процесу повідомляти суд про зміну свого місця проживання (перебування, знаходження) та про причини неявки в судові засідання. Розшук відповідача.

Тема 9. Судові витрати

Види судових витрат. Попереднє визначення суми судових витрат. Забезпечення та попередня оплата судових витрат. Відстрочення та розстрочення судових витрат, зменшення їх розміру або звільнення від їх оплати. Витрати на професійну правничу допомогу. Витрати сторін та їхніх представників, що пов'язані з явкою до суду. Витрати, пов'язані із залученням (викликом) свідків, експертів, спеціалістів, перекладачів, проведенням експертиз. Витрати, пов'язані з витребуванням доказів, проведенням огляду доказів за їх місцезнаходженням, забезпеченням доказів та вчиненням інших дій, необхідних для розгляду справи. Розподіл судових витрат між сторонами. Розподіл витрат у разі визнання позову, закриття провадження у справі або залишення позову без розгляду.

Тема 10. Заходи процесуального примусу

Поняття процесуального примусу. Підстави і порядок застосування заходів процесуального примусу. Види заходів процесуального примусу. Попередження і видалення із залу судового засідання. Тимчасове вилучення доказів для дослідження судом. Зміст ували про тимчасове вилучення доказів для дослідження судом. Привід свідка. Штраф.

Тема 11. Наказне провадження

Поняття наказного провадження. Суть та значення наказного провадження. Вимоги, за якими може бути видано судовий наказ.

Форма і зміст заяви про видачу судового наказу. Підстави для відмови у видачі судового наказу. Наслідки відмови у видачі судового наказу.

Порядок розгляду заяв про видачу судового наказу. Зміст судового наказу. Надіслання боржникові копії судового наказу.

Форма і зміст заяви про скасування судового наказу та строки її подання. Розгляд заяви про скасування судового наказу. Набрання судовим наказом законної сили та видача його стягувачеві. виправлення помилки в судовому наказі, визнання судового наказу таким, що не підлягає виконанню, відстрочення чи розстрочення його виконання.

Тема 12. Позовне провадження

Поняття і суть позовного провадження. Поняття позову. Види позовів. Підстави і види забезпечення позову. Зустрічне забезпечення. Скасування зустрічного забезпечення. Скасування заходів забезпечення позову. Відшкодування збитків, заподіяних забезпечення позову.

Заяви по суті справи, їх види. Позовна заява, її зміст і форма. Документи, що додаються до позовної заяви. Пред'явлення позову. Залишення позовної заяви без руху, повернення заяви, відмова у відкритті провадження у справі. Відкриття провадження у справі.

Підготовче провадження. Захист відповідача від пред'явленого позову. Відзив, заперечення та зустрічний позов. Підготовче засідання та порядок його проведення. Судові рішення у підготовчому засіданні.

Врегулювання спору за участю судді. Порядок призначення та проведення врегулювання спору за участю судді.

Відмова позивача від позову, визнання позову відповідачем. Мирова угода сторін.

Завдання і строки розгляду справи по суті. Участь у судовому засіданні в режимі відео конференції. Відкриття розгляду справи по суті. З'ясування обставин справи та дослідження

доказів. Судові дебати та ухвалення рішення. Фіксування судового процесу. Зупинення і закриття провадження у справі. Залишення позову без розгляду.

Особливості позовного провадження у справах про визнання необґрунтованими активів та їх витребування.

Тема 13. Окреме провадження

Поняття окремого провадження. Види справ, що розглядаються в порядку окремого провадження. Порядок розгляду справ окремого провадження.

Розгляд судом справ про обмеження цивільної дієздатності фізичної особи, визнання фізичної особи недієздатною та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи.

Розгляд судом справ про надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності.

Розгляд судом справ про визнання фізичної особи безвісно відсутньою або оголошення її померлою.

Розгляд судом справ про усиновлення.

Розгляд судом справ про встановлення фактів, що мають юридичне значення.

Розгляд судом справ про відновлення прав на втрачені цінні папери на пред'явника та векселі.

Розгляд судом справ про передачу безхазяйної нерухомої речі у комунальну власність.

Розгляд судом справ про визнання спадщини відумерлою.

Розгляд заяви про надання особі психіатричної допомоги у примусовому порядку.

Розгляд судом справ про примусову госпіталізацію до протитуберкульозного закладу.

Розгляд судом справ про розкриття банками інформації, яка містить банківську таємницю, щодо юридичних та фізичних осіб.

Розгляд судом справ про видачу і продовження обмежувального припису.

Тема 14. Судові рішення

Поняття і види судових рішень. Порядок ухвалення судових рішень та постановлення ухвал, їх форма. Зміст ухвали суду. Окремі ухвали суду. Законність і обґрунтованість судового рішення. Питання, які вирішує суд під час ухвалення рішення суду. Зміст рішення суду. Проголошення судового рішення.

Виправлення опісок та арифметичних помилок у судовому рішенні. Додаткове рішення суду. Роз'яснення судового рішення. Вручення судового рішення. Набрання рішенням суду законної сили.

Справи, що розглядаються в порядку спрощеного позовного провадження. Особливості розгляду справи в порядку спрощеного позовного провадження.

Заочний розгляд справи, умови та порядок його проведення. Порядок і строк подання заяви про перегляд заочного рішення, її форма та зміст. Дії суду після прийняття заяви про перегляд заочного рішення. Порядок розгляду заяви про перегляд заочного рішення. Скасування та оскарження заочного рішення. Законні сила заочного рішення.

Тема 15. Перегляд судових рішень

Поняття та сутність апеляційного провадження. Суди апеляційної інстанції. Право апеляційного оскарження. Строк на апеляційне оскарження. Форма і зміст апеляційної скарги, порядок її подання. Відкриття апеляційного провадження. Апеляційний розгляд. Повноваження суду апеляційної інстанції. Постанова суду апеляційної інстанції.

Поняття та сутність касаційного провадження. Суд касаційної інстанції. Право касаційного оскарження. Строк на касаційне оскарження. Форма і зміст касаційної скарги, порядок її подання. Відкриття касаційного провадження. Касаційний розгляд. Повноваження суду касаційної інстанції. Постанова суду касаційної інстанції.

Підстави перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами. Строк подання заяв про перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними

обставинами. Форма і зміст заяви. Розгляд заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами.

Тема 16. Виконання судових рішень у цивільних справах. Судовий контроль за виконанням судових рішень

Поняття і значення виконавчого провадження. Добровільне виконання судових рішень. Органи і посадові особи, які здійснюють виконання судових рішень. Судові рішення, що підлягають негайному виконанню.

Учасники виконавчого провадження. Місце виконання рішення. Строки, порядок та умови здійснення виконавчого провадження.

Звернення судових рішень до виконання. Зміст виконавчого листа, строк пред'явлення його до виконання. Видача дубліката виконавчого листа або судового наказу. Поновлення пропущеного строку для пред'явлення виконавчого документа до виконання.

Мирова угода в процесі виконання.

Відстрочення і розстрочення виконання, зміна чи встановлення способу і порядку виконання судового рішення. Зупинення виконання судового рішення. Тимчасове влаштування дитини до дитячого або лікувального закладу. Оголошення розшуку боржника або дитини, привід боржника. Вирішення питання про примусове проникнення до житла чи іншого володіння особи. Звернення стягнення на грошові кошти, що належать іншим особам, та нерухоме майно, право власності на яке не зареєстровано в установленому законом порядку. Тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України. Заміна сторони виконавчого провадження. Визначення частки майна боржника у майні, яким він володіє спільно з іншими особами. Поворот виконання рішення, постанови. Особливості повороту виконання в окремих категоріях справ.

Судовий контроль за виконанням судових рішень. Право на звернення із скаргою до суду. Строки для звернення зі скаргою. Розгляд скарги. Судове рішення за скаргою. Виконання ухвали суду.

Тема 17. Провадження у справах про оскарження рішень третейських судів, оспорування рішень міжнародних комерційних арбітражів

Оскарження рішення третейського суду, оспорування рішення міжнародного комерційного арбітражу. Форма і зміст заяви про скасування рішення третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу. Відкриття провадження у справі. Підготовка справи до розгляду. Судовий розгляд справи. Підстави для скасування рішення третейського суду. Підстави для скасування рішення міжнародного комерційного арбітражу. Ухвала суду у справі про скасування рішення третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу. Порядок оскарження постанов міжнародного комерційного арбітражу щодо наявності у нього компетенції, винесених в порядку розгляду питань попереднього характеру.

Тема 18. Визнання та виконання рішень іноземних судів, міжнародних комерційних арбітражів в Україні, надання дозволу на примусове виконання рішень третейських судів

Умови визнання та виконання рішення іноземного суду, що підлягає примусовому виконанню. Строки пред'явлення рішення іноземного суду до примусового виконання. Суди, що розглядають справи про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду. Порядок подання та розгляду клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду. Підстави для відмови у задоволенні клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду. Звернення до примусового виконання рішення іноземного суду.

Умови визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню. Порядок подання клопотання про визнання рішення іноземного суду, що не підлягає

примусовому виконанню. Розгляд клопотання про визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню.

Умови визнання та надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу, якщо його місце знаходиться за межами України. Порядок і строки подання заяви про визнання і надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу. Форма і зміст заяви про визнання і надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу. Порядок розгляду заяви про визнання і надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу. Підстави для відмови у визнанні і наданні дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу. Добровільне виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу про стягнення грошових коштів. Надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу, якщо місце арбітражу знаходиться на території України.

Провадження у справах про надання дозволу на примусове виконання рішень третейських судів.

Провадження у справах за участю іноземних осіб. Процесуальні права та обов'язки іноземних осіб. Підсудність судам України цивільних справ з іноземним елементом. Звернення суду України із судовим дорученням про надання правової допомоги до іноземного суду або іншого компетентного органу іноземної держави. Зміст і форма судового доручення про надання правової допомоги. Виконання в Україні судових доручень іноземних судів. Виконання судового доручення іноземного суду про вручення виклику до суду чи інших документів. Виконання судових доручень закордонними дипломатичними установами України.

Тема 19. Відновлення втраченого судового провадження

Порядок відновлення втраченого судового провадження. Особи, які мають право звертатися до суду із заявою про відновлення втраченого судового провадження. Підсудність заяви про відновлення втраченого провадження. Форма і зміст заяви про відновлення втраченого судового провадження. Наслідки недодержання вимог до форми та змісту заяви, залишення заяви без розгляду чи відмова у відкритті провадження за заявою. Розгляд заяви про відновлення втраченого судового провадження. Ухвала суду за наслідками розгляду заяви про відновлення втраченого судового провадження. Звільнення заявника від судових витрат.

Тема 20. Провадження у справах за участю іноземних осіб

Процесуальні права та обов'язки іноземних осіб. Підсудність судам України цивільних справ з іноземним елементом. Звернення суду України із судовим дорученням про надання правової допомоги до іноземного суду або іншого компетентного органу іноземної держави. Зміст і форма судового доручення про надання правової допомоги. Виконання в Україні судових доручень іноземних судів. Виконання судового доручення іноземного суду про вручення виклику до суду чи інших документів. Виконання судових доручень закордонними дипломатичними установами України.

1.3. ТРУДОВЕ ПРАВО

Тема 1. Загальні положення трудового права України

Право людини на працю, його зміст, значення та місце у системі прав людини. Міжнародно-правові стандарти прав людини у сфері застосування найманої праці. Конституційні засади права на працю.

Трудове право як складова частина системи права України. Поняття трудового права. Предмет трудового права. Метод трудового права. Функції трудового права.

Сфера дії норм трудового права. Відмежування трудового права від суміжних галузей права: цивільного, адміністративного, права соціального захисту.

Система трудового права як галузі права. Система трудового законодавства. Система науки трудового права. Система навчальної дисципліни «Трудове право».

Поняття принципів трудового права. Проблема імплементації принципів міжнародного трудового права у трудове право України.

Види принципів трудового права: обмеження сфери правового регулювання відносинами найманої праці; оптимального поєднання централізованого і локального правового регулювання; соціального партнерства і договірної встановлення умов праці; єдності і диференціації правового регулювання трудових відносин; визнання незаконними умов договорів про працю, які погіршують становище працівників.

Сучасна система джерел трудового права, їх особливості. Загальна характеристика найбільш важливих джерел трудового права.

Конституція України як основне джерело трудового права. Кодекс законів про працю України. Система законів, що регулюють соціально-трудова відносини.

Підзаконні нормативно-правові акти як джерела трудового права. Локальні нормативно-правові акти. Значення роз'яснень Верховного Суду. Дія нормативних актів у часі, у просторі й за колом осіб.

Тема 2. Трудові правовідносини. Суб'єкти трудового права

Поняття трудових правовідносин, їх склад, зміст та загальна характеристика. Індивідуальні та колективні трудові правовідносини. Підстави виникнення трудових правовідносин.

Підстави виникнення трудових правовідносин. Зміна та припинення трудових правовідносин. Правовідносини, тісно пов'язані з трудовими.

Поняття і класифікація суб'єктів трудового права. Правовий статус суб'єктів трудового права: суб'єктивні права та юридичні обов'язки, відповідальність суб'єктів трудового права.

Працівник як суб'єкт трудового права. Фізична особа як суб'єкт трудового права. Власник підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган як суб'єкт трудового права.

Трудовий колектив як суб'єкт трудового права. Повноваження трудових колективів. Механізм здійснення повноважень і самоврядування трудового колективу.

Вибірний орган первинної профспілкової організації на підприємстві, установі, організації як суб'єкт трудового права. Загальна характеристика правового статусу профспілок у сфері праці.

Органи нагляду та контролю за дотриманням законодавства про працю, як суб'єкти трудового права.

Тема 3. Колективні договори і угоди

Законодавство про колективні договори та угоди. Поняття колективного договору та його юридична природа. Сторони колективного договору. Право на ведення переговорів та укладення колективних договорів, угод. Зміст колективного договору. Співвідношення законодавства і колективного договору, угоди. Сфера дії колективного договору.

Поняття угоди та її види. Генеральна угода, галузеві та регіональні угоди, їх сторони і зміст.

Порядок ведення колективних переговорів та вирішення розбіжностей. Обов'язки сторін щодо участі в переговорах і надання необхідної інформації. Гарантії та компенсації на період переговорів. Порядок вирішення розбіжностей під час ведення колективних переговорів. Відповідальність за ухилення від участі в переговорах.

Обговорення, підписання колективного договору і строк його дії. Контроль за виконанням колективного договору та відповідальність за порушення і невиконання колективного договору.

Тема 4. Правове регулювання працевлаштування громадян

Законодавство про зайнятість населення. Поняття зайнятості та категорії зайнятого населення. Основні напрями проведення державної політики зайнятості в Україні.

Державна служба зайнятості: структура, обов'язки і повноваження. Державні гарантії (загальні та додаткові) зайнятості населення. Обов'язки роботодавців перед Державною службою зайнятості.

Порядок працевлаштування громадян. Поняття підходящої роботи. Особливості працевлаштування інвалідів. Організація оплачуваних громадських робіт. Професійна підготовка і перепідготовка незайнятих громадян.

Поняття безробітного, порядок визнання громадян безробітними. Соціальний захист безробітних, допомоги по безробіттю.

Тема 5. Трудовий договір

Поняття, сторони, форма і зміст трудового договору. Відмінність трудового договору від суміжних цивільно-правових договорів, які пов'язані з працею (підряду, доручення, авторського та ін.).

Сторони трудового договору. Правовий статус працівника і роботодавця. Зміст трудового договору. Загальний порядок укладення трудового договору, його оформлення. Випробування під час прийняття на роботу.

Строк трудового договору. Укладення трудового договору на невизначений строк; на визначений строк, встановлений за погодженням сторін; на час виконання певної роботи. Укладення трудового договору на тимчасову та сезонну роботу.

Види трудових договорів. Трудовий контракт. Сумісництво і його застосування. Суміщення професій (посад). Трудовий договір з працівником, що приймається за конкурсом.

Поняття і види переведення на іншу роботу. Переміщення. Зміна істотних умов праці. Поняття і випадки відсторонення від роботи. Правове регулювання відсторонення від роботи. Атестація працівників та її значення, правові наслідки атестації.

Підстави припинення трудового договору. Розірвання трудового договору з ініціативи працівника. Припинення трудового договору за взаємним волевиявленням сторін. Розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу. Припинення трудового договору внаслідок порушення встановлених правил прийому на роботу.

Оформлення звільнення працівників. Правові наслідки незаконного звільнення.

Тема 6. Робочий час і час відпочинку

Поняття робочого часу та його види. Нормальна тривалість робочого часу. Скорочений робочий час. Неповний робочий час.

Режим робочого часу. Поділ робочого часу на частини, гнучкий режим робочого часу. Вахтовий метод організації роботи. Ненормований робочий день. Поденний, тижневий і підсумований облік робочого часу.

Поняття надурочних робіт і порядок їх застосування. Чергування.

Поняття і види часу відпочинку: перерви протягом робочого дня (зміни); щоденний (міжзмінний) відпочинок; вихідні дні (щотижневий безперервний відпочинок); святкові і неробочі дні; відпустки.

Поняття і види відпусток. Щорічна основна відпустка і порядок її надання. Щорічна додаткова відпустка, її види і порядок надання. Додаткові відпустки у зв'язку з навчанням. Творча відпустка. Соціальні відпустки. Відпустки без збереження заробітної плати.

Тема 7. Правове регулювання оплати праці

Поняття і структура заробітної плати. Основна та додаткова заробітна плата, інші заохочувальні та компенсаційні виплати.

Правове регулювання грошового забезпечення та утримання в органах національної поліції України.

Тарифна система оплати праці: тарифні сітки, тарифні ставки, схеми посадових окладів, тарифно-кваліфікаційні характеристики (довідники).

Системи оплати праці.

Сфера регулювання оплати праці: державне регулювання оплати праці; договірне регулювання оплати праці.

Права працівника на оплату праці та її захист. Гарантії дотримання прав щодо оплати праці. Форми виплати заробітної плати. Строки, періодичність і місце виплати заробітної плати. Заборона обмежень працівника вільно розпоряджатися своєю заробітною платою. Обмеження розміру відрахувань із заробітної плати. Порядок обчислення середньої заробітної плати. Захист прав працівника у разі банкрутства підприємства. Повідомлення працівників про умови та розміри оплати праці. Індexація заробітної плати. Компенсація працівникам втрати частини заробітної плати у зв'язку з затримкою термінів її виплати.

Тема 8. Трудова дисципліна

Поняття і значення дисципліни праці, засоби її забезпечення в умовах переходу до ринкових відносин.

Правове регулювання внутрішнього трудового розпорядку. Обов'язки працівника, власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу або фізичної особи щодо дотримання дисципліни праці.

Заохочення за успіхи в роботі. Поняття, види і порядок застосування заохочень.

Дисциплінарна відповідальність та її види. Загальна та спеціальна дисциплінарна відповідальність.

Дисциплінарна відповідальність працівників та її види. Дисциплінарні стягнення, порядок їх застосування, оскарження і зняття. Додаткові заходи впливу на порушників трудової дисципліни.

Заходи громадського впливу, що застосовуються в разі порушення трудової дисципліни. Повноваження трудових колективів, профспілкових органів в забезпеченні трудової дисципліни.

Тема 9. Матеріальна відповідальність сторін трудового договору

Поняття, підстава та умови матеріальної відповідальності. Відмінність матеріальної відповідальності за трудовим правом від майнової відповідальності за цивільним правом.

Види матеріальної відповідальності. Обмежена матеріальна відповідальність працівників. Повна матеріальна відповідальність працівників.

Визначення розміру матеріальної шкоди. Визначення розміру шкоди у випадках, коли її фактичний розмір перевищує номінальний.

Матеріальна відповідальність власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу в трудових правовідносинах. Підстава, умови відповідальності та її розміри. Матеріальна відповідальність власника або уповноваженого ним органу за порушення права працівника на працю. Матеріальна відповідальність власника або уповноваженого ним органу за ушкодження здоров'я працівника. Інші випадки матеріальної відповідальності власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу за шкоду, заподіяну працівникові.

Тема 10. Правове забезпечення охорони праці

Поняття охорони праці, її правове регулювання. Принципи правової охорони праці. Гарантії прав громадян на охорону праці. Організація охорони праці на підприємстві. Державне управління охороною праці. Участь трудових колективів і профспілок в регулюванні охорони праці.

Норми і правила з охорони праці. Загальні, міжгалузеві та галузеві правила з техніки безпеки.

Організаційно-правові форми забезпечення охорони праці: планування; проведення інструктажів (ввідний, первинний, повторний, позаплановий) і медичних оглядів; навчання працівників з правил техніки безпеки; визначення засобів з компенсації і нейтралізації шкідливого впливу виробничих факторів (скорочення робочого часу, додаткові відпустки, перерви в роботі, профілактичне і спеціальне харчування та інші).

Розслідування і облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві.

Відшкодування власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом шкоди, заподіяної працівникові каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я, пов'язаним з виконанням ним трудових обов'язків.

Спеціальні правила охорони праці на важких, небезпечних і шкідливих роботах. Правова охорона праці жінок. Правова охорона праці неповнолітніх. Правова охорона осіб зі зниженою працездатністю.

Тема 11. Трудові спори

Поняття, види і причини виникнення трудових спорів. Органи, що розглядають трудові спори. Принципи розгляду трудових спорів. Підвідомчість трудових спорів.

Комісія з трудових спорів (порядок створення, структура, компетенція, порядок роботи, винесення рішення і його виконання). Розгляд трудових спорів у судах. Трудові спори, що розглядаються безпосередньо в суді.

Поняття і види строків з розгляду індивідуальних трудових спорів (строки звернення, строки виконання рішень, постанов, винесених органами з розгляду індивідуальних трудових спорів).

Колективні трудові спори. Органи з вирішення колективних трудових спорів (примирна комісія, трудовий арбітраж), їх створення, компетенція, порядок прийняття і виконання рішень. Страйк як крайній засіб вирішення колективних трудових спорів.

2. ВИМОГИ ЩОДО ЗАСВОЄННЯ РІВНЯ ТА ОБСЯГУ ЗНАНЬ, УМІНЬ ТА ІНШИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Атестація – це встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу компетентностей вимогам стандартів вищої освіти.

Компетентності відповідно до першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ступеня бакалавр зі спеціальності 081 «Право»

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі правничої діяльності.
Загальні компетентності	ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ЗК15. Прагнення до збереження навколишнього середовища. ЗК16. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	СК3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи. СК4. Здатність застосовувати Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод, а також прецедентну практику Європейського суду з прав людини. СК5. Здатність застосовувати норми та інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права. СК7. Здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право. СК8. Здатність застосовувати правові принципи та доктрини. СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти. СК12. Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції. СК14. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.

Здобувачі вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ступеня бакалавр зі спеціальності 081 «Право» повинні продемонструвати такі результати навчання:

РН 2. Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини.

РН 5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.

РН 8. Застосовувати інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.

РН 10. Вільно спілкуватись державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, із застосуванням правничої термінології.

РН 13. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

РН 21. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.

РН 22. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

Знання, уміння, навички.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

- ✓ цивілістичний інструментарій (правоздатність, дієздатність, правочин, реституція, право власності, сервітут, емфітевзис, суперфіцій, трансмісія, зобов'язання, кредитор, боржник, договір, деліктні зобов'язання та інші);
- ✓ основні цивільно-правові інститути;
- ✓ стан основних проблем науки цивільного права;
- ✓ стан основних проблем науки цивільного процесу;
- ✓ функції судової влади в системі державної влади та форми її здійснення;
- ✓ суть і значення цивільної процесуальної форми;
- ✓ поняття й значення цивільних процесуальних правовідносин, їх місце в механізмі правового регулювання;
- ✓ правовий статус суду та учасників судового процесу, їх процесуальні права та обов'язки;
- ✓ зміст правових інститутів, сутність цивільних процесуальних правових категорій;
- ✓ систему процесуальних актів та вимоги, яким вони повинні відповідати; порядок реалізації судових постанов і рішень;
- ✓ діючі норми цивільного та цивільного процесуального права;
- ✓ суть та значення трудового права;
- ✓ чинне трудове законодавство;
- ✓ правовий статус суб'єктів трудового права;
- ✓ правове регулювання укладення колективних договорів (угод);
- ✓ порядок укладення і припинення різних видів трудових договорів;
- ✓ правове регулювання робочого часу та часу відпочинку;
- ✓ правове регулювання оплати праці;
- ✓ особливості дисциплінарної та матеріальної відповідальності за трудовим законодавством;
- ✓ порядок вирішення індивідуальних та колективних трудових спорів.

уміти:

- ✓ самостійно аналізувати акти цивільного законодавства, володіти навичками практичного використання цивільно-правових засобів;
- ✓ правильно тлумачити та застосовувати норми цивільного права в процесі роботи за юридичною спеціальністю;
- ✓ використовувати дані науки цивільного права для вирішення професійних завдань;
- ✓ складати цивільно-правові документи та ділову документацію;
- ✓ аргументувати власну точку зору та прийняте за конкретним завданням рішення.
- ✓ самостійно аналізувати акти цивільного процесуального законодавства;
- ✓ правильно тлумачити та застосовувати норми цивільного процесу в процесі роботи за юридичною спеціальністю;
- ✓ використовувати дані науки цивільного процесу для вирішення професійних завдань;
- ✓ складати цивільні процесуальні документи та ділову документацію;
- ✓ аргументувати власну точку зору та прийняте за конкретним завданням рішення;
- ✓ застосовувати норми законодавства про працю;
- ✓ узагальнювати практику використання трудового законодавства та робити відповідні висновки за результатами узагальнення;
- ✓ правильно застосовувати роз'яснення судових та інших органів у процесі застосування норм трудового права;
- ✓ проводити роз'яснення трудового законодавства серед населення.

навички:

- ✓ здійснювати власні наукові дослідження з проблем, що входить до предмету начальних дисциплін;
- ✓ формувати власні поняття та користуватися ними;
- ✓ розуміти та давати оцінку науковим правовим проблемам;
- ✓ формувати правові висновки, пропозиції, рекомендації.

3. МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ АТЕСТАЦІЇ

Атестація здобувачів вищої освіти (далі – *атестація*) здійснюється екзаменаційною комісією Національної академії внутрішніх справ (далі – *Академія*) після завершення теоретичної та практичної частини навчання на певному рівні або його етапі з метою встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, та інших компетентностей вимогам стандартів вищої освіти за спеціальністю.

Атестація здійснюється відкрито і гласно.

Атестація комплексного екзамену з навчальних дисциплін «Цивільне право», «Цивільний процес», «Трудове право» здійснюється за екзаменаційними білетами, складеними у відповідності до навчальних програм. В екзаменаційному білеті містяться три теоретичних питання з навчальної дисципліни.

Атестація проводиться екзаменаційною комісією відповідно до затвердженого розкладу роботи екзаменаційної комісії. Здобувачі вищої освіти почергово заходять до навчальної аудиторії та називають своє прізвище, ім'я та по батькові. З дозволу екзаменаційної комісії беруть екзаменаційний білет, аркуш усної відповіді та розпочинають готуватися до відповіді.

В аркуші усної відповіді здобувач вищої освіти, що проходить атестацію, повинен зазначити: прізвище та ініціали; номер екзаменаційний білету; питання з екзаменаційного білету та відповіді на них; після завершення написання відповідей – поставити особистий підпис.

Після завершення усної відповіді спеціальний аркуш усної відповіді із записами передається секретарю екзаменаційної комісії.

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Загальна оцінка здобувача вищої освіти складається із середньоарифметичного оцінок за кожну відповідь на питання та ситуативне завдання білету і обумовлюється:

- повнотою наданої відповіді на теоретичні питання та ситуативне завдання;
- логікою викладення, культурою мови;
- вмінням доводити думку та відстоювати власні позиції;
- впевненістю та переконливістю;
- здатністю аналітично мислити, вмінням робити порівняння та висновки.

Рівень компетентності та критерії оцінювання	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
<i>Високий (творчий):</i> Особа за результатами атестації виявила глибокі знання навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах, вміння аналізувати явища, які вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку, чітко, лаконічно, логічно послідовно дала відповіді на поставлені питання, допускаючи деякі неточності.	90 – 100	A	відмінно
<i>Достатній (конструктивно-варіативний):</i> Особа за результатами атестації виявила міцні знання навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних рекомендованих літературних джерелах, аргументовано дала відповіді на поставлені питання, допускаючи неточності і несуттєві помилки.	85-89	B	добре

<i>Достатній (конструктивний):</i> Особа за результатами атестації виявила достатні знання навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних рекомендованих літературних джерелах, дала відповіді на поставлені питання, які, однак, містять певні (неістотні) неточності.	75-84	C	
<i>Середній (репродуктивний):</i> Особа за результатами атестації виявила посередні знання значної частини навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних рекомендованих літературних джерелах, дала мало аргументовані відповіді на поставлені питання, які містять істотні неточності.	66-74	D	задовільно
<i>Достатній (репродуктивний):</i> Особа за результатами атестації виявила слабкі знання навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних рекомендованих літературних джерелах, дала неточні або мало аргументовані відповіді на поставлені питання, з порушенням послідовності викладення, допускаючи суттєві помилки.	60-65	E	
<i>Низький (рецептивно-продуктивний):</i> Особа за результатами атестації виявила незнання значної частини навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних рекомендованих літературних джерелах, допустила істотні помилки у відповідях на поставлені питання (Особа, що навчається має право на повторний підсумковий контроль).	35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
<i>Низький (непродуктивний):</i> Особа за результатами атестації виявила незнання значної частини навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних рекомендованих літературних джерелах, допустила істотні помилки у відповідях на поставлені питання, незнання основних фундаментальних положень (особа, що навчається обов'язково повинна повторно вивчити навчальні дисципліни).	0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисциплін

5. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ ТА СИТУАТИВНИХ ЗАВДАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА АТЕСТАЦІЮ

Цивільне право (загальна частина)

1. Поняття, предмет, метод та система цивільного права.
2. Принципи та функції цивільного права.
3. Цивільні правовідносини: поняття, елементи, види, підстави виникнення.
4. Цивільна правоздатність фізичної особи. Обмеження правоздатності.
5. Поняття та види цивільної дієздатності фізичної особи.
6. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою: підстави та правові наслідки
7. Оголошення фізичної особи померлою: підстави та правові наслідки.
8. Підстави та правові наслідки обмеження дієздатності фізичної особи та визнання її недієздатною.
9. Поняття та ознаки юридичної особи.
10. Правосуб'єктність юридичної особи та порядок її реалізації.
11. Порядок виникнення юридичних осіб.
12. Припинення юридичної особи: форми, порядок, підстави.
13. Види юридичних осіб. Поняття та види господарських товариств.
14. Поняття та види об'єктів цивільних прав.
15. Речі як об'єкти цивільних прав.
16. Дії як об'єкти цивільних прав.
17. Поняття та ознаки правочину.
18. Умови дійсності правочину.
19. Класифікація правочинів.
20. Форма правочину. Правові наслідки недодержання форми правочину.
21. Поняття та види нікчемних правочинів.
22. Поняття та види оспорюваних правочинів.
23. Правові наслідки визнання правочину недійсним.
24. Представництво: поняття, види, передоручення.
25. Поняття та види довіреностей.
26. Форма, зміст та строк дії довіреності.
27. Припинення представництва за довіреністю.
28. Способи захисту суб'єктивних прав та інтересів.
29. Поняття строку та терміну в цивільному праві. Порядок їх обчислення.
30. Види строків у цивільному праві.
31. Поняття, значення та види строків позовної давності.
32. Початок перебігу позовної давності.
33. Зупинення та переривання перебігу позовної давності.
34. Поняття, види та форми цивільно-правової відповідальності.
35. Умови цивільно-правової відповідальності.
36. Протиправність діяння як умова цивільно-правової відповідальності.
37. Шкода як умова цивільно-правової відповідальності.
38. Вина як умова цивільно-правової відповідальності.
39. Підстави звільнення від цивільно-правової відповідальності.
40. Поняття та зміст права власності.
41. Види права власності.
42. Поняття та види підстав набуття права власності.
43. Момент набуття права власності.
44. Знахідка як спосіб набуття права власності.
45. Скарб як спосіб набуття права власності.
46. Підстави припинення права власності.

47. Право спільної власності.
48. Речові права на чуже майно.
49. Віндикаційний позов як спосіб захисту права власності.
50. Негаторний позов як спосіб захисту права власності.
51. Поняття та класифікація особистих немайнових прав фізичної особи.
52. Поняття, суб'єкти, об'єкти авторського права.
53. Поняття, зміст та строк дії авторського права.
54. Суміжні права.
55. Поняття, елементи та підстави виникнення зобов'язань.
56. Виконання та припинення зобов'язань.
57. Поняття, зміст та порядок укладення договору.
58. Види договорів.
59. Поняття та види способів забезпечення виконання зобов'язань.
60. Поняття та види неустойки.
61. Застава як спосіб забезпечення виконання зобов'язань.
62. Поручка та гарантія як способи забезпечення виконання зобов'язань.
63. Поняття спадщини. Час і місце відкриття спадщини.
64. Усунення від права на спадкування.
65. Спадкування за законом. Коло спадкоємців за законом.
66. Види заповітів.
67. Форма заповіту.
68. Види заповідальних розпоряджень заповідача.
69. Здійснення права на спадкування.
70. Спадкування за правом представлення. Спадкова трансмісія.

Цивільне право (особлива частина)

1. Поняття та юридична характеристика договору купівлі-продажу.
2. Права та обов'язки покупця за договором купівлі-продажу.
3. Права та обов'язки продавця за договором купівлі-продажу.
4. Договір міни.
5. Договір роздрібної купівлі-продажу.
6. Договір поставки: поняття та юридична характеристика.
7. Договір дарування: поняття та юридична характеристика.
8. Форма договору дарування.
9. Розірвання договору дарування.
10. Пожертва як особливий вид договору дарування.
11. Договір довічного утримання (догляду): поняття та юридична характеристика.
12. Підстави та правові наслідки розірвання договору довічного утримання (догляду).
13. Правові наслідки смерті набувача та припинення юридичної особи-набувача за договором довічного утримання (догляду).
14. Договір найму (оренди): поняття та юридична характеристика.
15. Права наймача за договором найму (оренди).
16. Обов'язки наймача за договором найму (оренди).
17. Права та обов'язки наймодавця за договором найму (оренди).
18. Припинення договору найму (оренди).
19. Договір прокату.
20. Договір найму (оренди) земельної ділянки.
21. Договір найму будівлі або іншої капітальної споруди.
22. Договір найму транспортного засобу.
23. Договір лізингу: поняття та юридична характеристика.
24. Види лізингу за законодавством України.

25. Договір найму (оренди) житла: поняття та юридична характеристика.
26. Оренда житла з викупом.
27. Права наймача за договором найму (оренди) житла.
28. Обов'язки наймача за договором найму (оренди) житла.
29. Права та обов'язки наймодавця за договором найму (оренди) житла.
30. Розірвання договору найму (оренди) житла.
31. Договір позички.
32. Розірвання договору позички.
33. Договір підряду: поняття та юридична характеристика.
34. Права підрядника за договором підряду.
35. Обов'язки підрядника за договором підряду.
36. Права замовника за договором підряду.
37. Обов'язки замовника за договором підряду.
38. Відповідальність сторін за договором підряду.
39. Договір побутового підряду.
40. Поняття та види перевезень.
41. Договір перевезення вантажу: поняття та юридична характеристика.
42. Обов'язки перевізника за договором перевезення вантажу.
43. Обов'язки відправника за договором перевезення вантажу.
44. Обов'язки одержувача за договором перевезення вантажу.
45. Відповідальність перевізника за втрату, нестачу, псування та пошкодження вантажу.
46. Підстави звільнення перевізника від відповідальності за договором перевезення вантажу.
47. Договір перевезення пасажирів та багажу.
48. Договір зберігання: поняття та юридична характеристика.
49. Види зберігання.
50. Обов'язки поклажодавця за договором зберігання.
51. Обов'язки зберігача за договором зберігання.
52. Відповідальність поклажодавця за договором зберігання.
53. Відповідальність зберігача за договором зберігання.
54. Зберігання речей в готелі.
55. Договір охорони: поняття та юридична характеристика.
56. Договір охорони квартири.
57. Підстави звільнення охорони від відповідальності за договором охорони об'єктів.
58. Поняття, види та форми страхування.
59. Основні страхові поняття.
60. Договір страхування: поняття та юридична характеристика.
61. Права та обов'язки сторін за договором страхування.
62. Умови та порядок здійснення страхової виплати. Відмова від здійснення страхової виплати.
63. Договір доручення.
64. Договір комісії.
65. Договір позики.
66. Кредитний договір.
67. Публічна обіцянка винагороди без оголошення конкурсу.
68. Публічна обіцянка винагороди за результатами конкурсу.
69. Вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення.
70. Рятунку здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи.

71. Створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи.
72. Набуття, збереження майна без достатньої правової підстави.
73. Поняття та елементи деліктних зобов'язань.
74. Відмінності між договірною та деліктною відповідальністю.
75. Система деліктних зобов'язань.
76. Змішана вина у деліктній відповідальності.
77. Право регресу.
78. Відшкодування шкоди, завданої особою у разі здійснення нею права на самозахист.
79. Відшкодування шкоди, завданої у стані крайньої необхідності.
80. Відшкодування юридичною або фізичною особою шкоди, завданої їхнім працівником чи іншою особою.
81. Відшкодування шкоди, завданої органом державної влади, органом місцевого самоврядування або їх посадовими особами.
82. Підстави та умови відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду.
83. Порядок відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду.
84. Порядок поновлення службових, пенсійних, житлових, інших особистих і майнових прав громадянина в разі завдання йому шкоди правоохоронними органами.
85. Відшкодування моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду.
86. Відшкодування шкоди, завданої малолітньою особою.
87. Відшкодування шкоди, завданої неповнолітньою особою.
88. Відшкодування шкоди, завданої недієздатною особою та особою, цивільна дієздатність якої обмежена.
89. Відшкодування шкоди, завданої особою, яка не усвідомлювала значення своїх дій та (або) не могла керувати ними.
90. Поняття та ознаки джерела підвищеної небезпеки. Види джерел підвищеної небезпеки.
91. Відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки.
92. Відшкодування шкоди, завданої внаслідок взаємодії кількох джерел підвищеної небезпеки.
93. Відшкодування ядерної шкоди.
94. Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я фізичної особи.
95. Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я малолітньої або неповнолітньої особи.
96. Визначення заробітку (доходу), втраченого внаслідок каліцтва або іншого ушкодження здоров'я фізичної особи, яка працювала за трудовим договором.
97. Визначення доходу, втраченого внаслідок каліцтва або іншого ушкодження здоров'я фізичної особи-підприємця.
98. Особливості відшкодування додаткових витрат в разі завдання шкоди каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я.
99. Підстави зміни розміру відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю.
100. Відшкодування моральної шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи.

101. Відшкодування шкоди, завданої смертю потерпілого.
102. Відшкодування витрат на поховання.
103. Правовий інститут компенсації моральної шкоди та сфера його дії.
104. Спосіб та розмір відшкодування моральної шкоди.
105. Відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).

Цивільний процес

1. Поняття та предмет цивільного процесуального права як галузі права.
2. Система цивільного процесуального права.
3. Цивільне процесуальне законодавство.
4. Поняття, завдання, види та стадії цивільного судочинства.
5. Поняття та система принципів цивільного судочинства.
6. Загальноправові принципи цивільного процесуального права.
7. Характеристика окремих принципів цивільного судочинства: гласність судового процесу, мова цивільного судочинства, змагальність сторін, диспозитивність цивільного судочинства, забезпечення права на перегляд та оскарження судового рішення, обов'язковість судових рішень.
8. Визначення складу суду. Склад суду.
9. Підстави для відводу (самовідводу) судді. Наслідки відводу суду (судді).
10. Склад учасників справи. Процесуальні права та обов'язки учасників справи.
11. Цивільна процесуальна правоздатність. Цивільна процесуальна дієздатність.
12. Сторони у судовому процесі, їхні спеціальні процесуальні права та обов'язки.
13. Процесуальна співучасть.
14. Залучення до участі у справі співвідповідача. Заміна неналежного відповідача.
15. Треті особи, які заявляють самостійні вимоги щодо предмета спору
16. Треті особи, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору
17. Процесуальне правонаступництво.
18. Участь у судовому процесі органів та осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб.
19. Поняття і види представництва у судовому процесі.
20. Особи, які можуть бути представниками. Особи, які не можуть бути представниками.
21. Повноваження представника в суді. Документи, що підтверджують повноваження представників.
22. Склад інших учасників судового процесу.
23. Цивільний процесуальний статус інших учасників судового процесу.
24. Поняття та види цивільної юрисдикції.
25. Предметна та суб'єктна юрисдикція.
26. Інстанційна юрисдикція.
27. Територіальна юрисдикція (підсудність).
28. Поняття доказів у судовому процесі. Види засобів доказування: письмові, речові та електронні докази, висновки експертів, показання свідків.
29. Обов'язок доказування і подання доказів.
30. Предмет доказування. Підстави звільнення від доказування.
31. Оцінка доказів.
32. Забезпечення доказів.
33. Поняття процесуальних строків та їх види.
34. Обчислення процесуальних строків. Початок перебігу і закінчення процесуальних строків.
35. Зупинення, поновлення та продовження процесуальних строків.
36. Поняття і види судових повісток.
37. Порядок вручення судових повісток.

38. Поняття та види судових витрат.
39. Попереднє визначення суми судових витрат. Забезпечення та попередня оплата судових витрат.
40. Відстрочення та розстрочення судових витрат, зменшення їх розміру або звільнення від їх оплати.
41. Розподіл судових витрат між сторонами.
42. Поняття і види заходів процесуального примусу.
43. Підстави і порядок застосування заходів процесуального примусу.
44. Поняття позову. Види позовів.
45. Підстави і види забезпечення позову. Зустрічне забезпечення.
46. Заяви по суті справи, їх види.
47. Позовна заява, її зміст і форма. Пред'явлення позову.
48. Залишення позовної заяви без руху, повернення заяви, відмова у відкритті провадження у справі.
49. Відкриття провадження у справі.
50. Підготовче провадження.
51. Захист відповідача від пред'явленого позову. Відзив, заперечення та зустрічний позов.
52. Врегулювання спору за участю судді.
53. Відмова позивача від позову, визнання позову відповідачем. Мирова угода сторін.
54. Завдання і строки розгляду справи по суті.
55. Відкриття розгляду справи по суті.
56. З'ясування обставин справи та дослідження доказів.
57. Судові дебати та ухвалення рішення.
58. Фіксування судового процесу.
59. Зупинення і закриття провадження у справі. Залишення позову без розгляду.
60. Поняття та види судових рішень.
61. Порядок ухвалення судового рішення.
62. Законність і обґрунтованість судового рішення.
63. Проголошення судового рішення.
64. Набрання рішенням суду законної сили.
65. Справи, що розглядаються в порядку спрощеного позовного провадження.
66. Особливості розгляду справи у порядку спрощеного позовного провадження.
67. Умови та порядок проведення заочного розгляду справи.
68. Вимоги, за якими може бути видано судовий наказ.
69. Порядок розгляду справ про видачу судового наказу.
70. Зміст судового наказу.
71. Скасування судового наказу.
72. Набрання судовим наказом законної сили та видача його стягувачеві.
73. Поняття і сутність окремого провадження.
74. Справи, що розглядаються в порядку окремого провадження.
75. Порядок розгляду справ окремого провадження.
76. Поняття та сутність апеляційного провадження. Суди апеляційної інстанції.
77. Право апеляційного оскарження.
78. Строк на апеляційне оскарження.
79. Форма і зміст апеляційної скарги, порядок її подання.
80. Відкриття апеляційного провадження.
81. Апеляційний розгляд.
82. Повноваження суду апеляційної інстанції.
83. Постанова суду апеляційної інстанції.
84. Поняття та сутність касаційного провадження. Суд касаційної інстанції.

85. Право касаційного оскарження.
86. Строк на касаційне оскарження.
87. Форма і зміст касаційної скарги, порядок її подання.
88. Відкриття касаційного провадження.
89. Касаційний розгляд.
90. Повноваження суду касаційної інстанції.
91. Постанова суду касаційної інстанції.
92. Підстави перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами.
93. Розгляд заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами.
94. Негайне виконання судових рішень.
95. Звернення судових рішень до виконання.
96. Відстрочення і розстрочення виконання. Зміна чи встановлення способу і порядку виконання.
97. Зупинення виконання судового рішення.
98. Поворот виконання рішення, постанови.
99. Судовий контроль за виконанням судових рішень.
100. Визнання та звернення до виконання рішення іноземного суду, що підлягає примусовому виконанню.
101. Визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню.
102. Право на звернення до суду із заявою про відновлення втраченого судового провадження.
103. Розгляд заяви про відновлення втраченого судового провадження.
104. Звернення суду України із судовим дорученням про надання правової допомоги до іноземного суду.
105. Виконання в Україні судових доручень іноземних судів.

Трудове право

1. Поняття і зміст права людини на працю та його конституційні гарантії в Україні.
2. Предмет і поняття трудового права.
3. Особливості методу трудового права.
4. Система трудового права і система трудового законодавства.
5. Функції трудового права.
6. Основні принципи трудового права.
7. Джерела трудового права, їх класифікація та види.
8. Загальне та спеціальне трудове законодавство.
9. Міжнародно-правові акти як джерела трудового права.
10. Основні Конвенції та Рекомендації МОП у сфері праці та їх значення для національного законодавства.
11. Європейська соціальна хартія як джерело європейських міжнародних стандартів у сфері праці.
12. Поняття та види суб'єктів трудового права.
13. Працівники як суб'єкти трудового права.
14. Правовий статус профспілок в Україні: поняття, функції.
15. Роботодавці як суб'єкти трудового права, їх права та обов'язки.
16. Соціальне партнерство в Україні: поняття, правова база, сторони та зміст соціально-партнерських угод.
17. Колективний договір і колективні угоди: поняття, сторони, зміст.
18. Порядок укладення, зміни, строк дії колективного договору та відповідальність сторін за його виконання.
19. Поняття зайнятості та види зайнятого населення.

20. Державні гарантії у сфері зайнятості.
21. Додаткові гарантії зайнятості для окремих категорій населення.
22. Правове регулювання працевлаштування. Поняття підходящої роботи та порядок її надання.
23. Послуги, які надаються центрами зайнятості. Посередництво у працевлаштуванні.
24. Поняття безробітного та його правовий статус. Особи, які не можуть бути визнані безробітними.
25. Трудовий договір: поняття, загальна характеристика, відмінність від цивільно-правових договорів.
26. Сторони та зміст трудового договору.
27. Порядок укладення трудового договору.
28. Випробування при прийнятті на роботу.
29. Строковий трудовий договір, особливості його укладання та припинення.
30. Контракт як вид трудового договору: сфера застосування, зміст та порядок його укладення і розірвання.
31. Трудовий договір про тимчасову та сезонну роботу.
32. Трудовий договір з працівником, що приймається за конкурсом.
33. Сумісництво і суміщення. Обмеження сумісництва за законодавством України.
34. Трудовий договір на час виконання певної роботи.
35. Переведення та переміщення.
36. Правове регулювання відсторонення від роботи.
37. Зміна істотних умов праці.
38. Атестація працівників та її значення, правові наслідки атестації.
39. Припинення трудового договору.
40. Розірвання трудового договору за ініціативою працівника.
41. Порядок розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу.
42. Розірвання трудового договору з ініціативи третіх осіб, які не є стороною трудового договору.
43. Оформлення звільнення працівників. Правові наслідки незаконного звільнення.
44. Поняття робочого часу та його ознаки. Види робочого часу.
45. Правове регулювання скороченого робочого часу.
46. Правове регулювання неповного робочого часу.
47. Режим робочого часу та його види.
48. Особливості розподілу робочого часу на частини.
49. Гнучкий режим робочого часу.
50. Дистанційна робота.
51. Вахтовий метод організації роботи.
52. Облік робочого часу та його види.
53. Поняття надурочних робіт і порядок їх застосування.
54. Поняття і види відпочинку за законодавством України.
55. Правовий режим вихідних та святкових днів.
56. Поняття та види відпусток.
57. Щорічні відпуски, їх види та порядок надання.
58. Соціальні відпуски і порядок їх надання.
59. Відпустки без збереження заробітної плати.
60. Право працівника на оплату праці та його захист.
61. Структура заробітної плати.
62. Мінімальна заробітна плата: поняття та функції, порядок встановлення та перегляду.
63. Надбавки та доплати до заробітної плати та порядок їх встановлення.
64. Форми та порядок виплати заробітної плати.

65. Правова охорона оплати праці.
66. Загальна характеристика систем оплати праці.
67. Поняття тарифної системи оплати праці, її елементи.
68. Поняття, значення, методи забезпечення дисципліни праці.
69. Нормативно-правове регулювання дисципліни праці.
70. Правила внутрішнього трудового розпорядку.
71. Поняття та види заохочення за успіхи в роботі. Правове забезпечення стимулювання праці.
72. Поняття, підстави та умови дисциплінарної відповідальності за трудовим правом.
73. Види дисциплінарної відповідальності та порядок її застосування.
74. Дисциплінарні стягнення, порядок їх застосування, оскарження і зняття.
75. Заходи громадського впливу, що застосовуються в разі порушення трудової дисципліни.
76. Поняття, підстави, умови та види матеріальної відповідальності за трудовим правом.
77. Обмежена матеріальна відповідальність працівника за шкоду, заподіяну роботодавцю при виконанні трудових обов'язків та порядок її застосування.
78. Повна матеріальна відповідальність працівника, за шкоду, заподіяну роботодавцю при виконанні трудових обов'язків.
79. Матеріальна відповідальність роботодавця у трудових відносинах: підстави, умови та порядок застосування.
80. Законодавство про охорону праці на виробництві, його основні положення.
81. Організаційно-правові форми забезпечення охорони праці.
82. Правова охорона праці на виробництві жінок, неповнолітніх та осіб із зниженою працездатністю.
83. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві.
84. Відшкодування власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом шкоди, заподіяної працівникові каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я, пов'язаним з виконанням ним трудових обов'язків.
85. Поняття, види і причини виникнення трудових спорів.
86. Колективні трудові спори: поняття, сторони. Порядок вирішення колективних трудових спорів.
87. Індивідуальні трудові спори: поняття, порядок розгляду у КТС та суді.
88. Право на страйк та порядок його проведення за законодавством України.
89. Державний нагляд та контроль за дотриманням трудового законодавства України.
90. Відповідальність за порушення трудового законодавства.

СИТУАТИВНІ ЗАВДАННЯ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА АТЕСТАЦІЮ

Фабула задачі:

Директор автотранспортного підприємства видав наказ, яким заборонив бухгалтерії виплачувати слюсарю Сидорову належну йому заробітну плату і дав розпорядження видавати зарплату його дружині. Прийняття таких заходів у наказі було мотивоване тим, що Сидоров зловживав спиртними напоями.

Завдання: Дайте юридичну оцінку наказу директора.

Фабула задачі:

Пенсіонер Бровкін один жив у м. Прилуки, мав будинок, присадибну ділянку, мотоцикл та інші речі. Потрапивши в автомобільну аварію, Бровкін одержав струс мозку і часто

скаржився на головний біль. Невдовзі після аварії він продав будинок та інше майно за значно нижчою ціною і переїхав жити в село до свого рідного брата.

Син Бровкіна, який проживав окремо від батька, звернувся з вимогою до покупців повернути все майно, оскільки, за його твердженням, батько після одержаної аварії став недієздатним.

Завдання: Чи правомірні вимоги сина?

Фабула задачі:

Після заміжжя 16-річна Ковальова разом зі своїм чоловіком виїхала на нове місце проживання. Бажаючи продати 1/4 одержаного у спадщину житлового будинку і частину земельної ділянки, вона разом зі своїм чоловіком звернулася до ріелторської компанії «Гарант». Коли з'явилися покупці, батько Ковальової пояснив, що його дочка є неповнолітньою і сама без його згоди не може укласти правочини. Крім того, він не хоче ділити будь з ким житловий будинок.

Завдання: Вирішіть справу

Фабула задачі:

Внаслідок виробничої травми, що сталася у червні 2014 року, громадянин С. втратив зір. Підприємство виплачує втрачений заробіток і витрати на протезування та санаторно-курортне лікування. Через великі незручності у зв'язку з втратою зору і неможливістю займатися роботою, на якій пропрацював 26 років, С. у серпні 2014 року звернувся до суду з вимогою про компенсацію йому моральної шкоди.

Завдання: Проаналізуйте ситуацію. Вирішіть спір

Фабула задачі:

Мачуха малолітнього Приймака, яка була призначена його опікуном, реалізувала майно, яке він одержав у спадщину від батька, в тому числі: акції на пред'явника – своєму знайомому Довженку, частину меблів – своїй матері, а автомобілем користувалася сама. В зв'язку з поганими відносинами між Приймаком і його мачухою перший звернувся до інспектора у справах неповнолітніх за консультацією про захист своїх прав.

Завдання: Які правочини не можуть укладати опікуни від імені малолітніх?

Фабула задачі:

Школяр Буткевич приніс до школи мобільний телефон свого батька і на уроці показував його друзям. Вчителька забрала телефон і поклала до шухляди класної шафи. Після уроку учні класу пішли до театру і Буткевич забув забрати телефон у вчительки. Наступного дня, коли Буткевич звернувся до неї з проханням повернути телефон, вчителька пояснила, що він із шухляди зник.

Завдання: Чи є підстави для цивільно-правової відповідальності?

Фабула задачі:

Пилипенко замовила в ательє пошиття пальта з матеріалів підрядника за два місяці. Однак, коли вона у встановлений строк звернулася за готовим виробом, то працівник ательє пояснив, що пальто ще не пошите, оскільки ательє не закупило необхідного матеріалу через його тимчасову відсутність у продажу, тому доведеться ще зачекати. Пилипенко зажадала повернення їй сплаченого завдатку в подвійному розмірі та відшкодування їй моральної шкоди. Працівник ательє заперечував, оскільки вважав, що в простроченні зобов'язання вина ательє відсутня.

Завдання: Дайте правовий аналіз ситуації та вирішіть спір.

Фабула задачі:

У 2018 р. подружжя Сіренків придбало автомобіль. У 2019 р. в нотаріальній конторі було посвідчено договір дарування на ім'я дружини, а в липні 2020 р. шлюб був розірваний. Але чоловік продовжував користуватися автомобілем і після розірвання шлюбу. Сіренко звернулася до суду з позовом про повернення їй автомобіля. Відповідач проти позову заперечував, вважаючи, що права власності у позивачки на автомобіль не виникло, оскільки автомобіль їй не передавався (а це є обов'язковою умовою договору дарування), і є спільною власністю. Позивачка стверджувала, що оскільки договір був нотаріально посвідчений, то у неї виникло право власності на автомобіль.

Завдання: Як повинен бути вирішений спір? Які види власності можуть виникнути у подружжя?

Фабула задачі:

Під час проходження археологічної практики студенти другого курсу історичного факультету ОДУ Сіренко та Петров знайшли на розкопках кургану декілька старовинних золотих прикрас. Сіренко запропонував Петрову розділити знахідки між собою і нікому не говорити про це.

Завдання: Чи законна пропозиція Сіренка? Які дії повинні вчинити Петров та Сіренко згідно чинного законодавства?

Фабула задачі:

Під час сварки, у стані ревності та сильного душевного хвилювання Миронова Р. вбила свого чоловіка Миронова О. Її було засуджено за вбивство у стані афекту, але від відбування покарання було звільнено, оскільки на момент вбивства вона знаходилася у стані вагітності. Після смерті Миронова залишилася п'ятикімнатна квартира, що була придбана ним та його дружиною під час шлюбу.

Крім дружини – Миронової Р. та спільного з нею сина Івана 2 років, у померлого залишилися донька від другого шлюбу – Катерина, 11 років, відносно якої він був позбавлений батьківських прав в судовому порядку, та старенька мати. Крім того, син Миронова О. від першого шлюбу – Роман, який загинув 4 роки тому, мав від першого шлюбу сина Ігоря, а від другого – доньку Вікторію та сина В'ячеслава.

Завдання: Визначте коло спадкоємців за законом та їх частки у спадковому майні.

Фабула задачі:

10 листопада о 23:20 подружжя Лісовських на власному автомобілі потрапило у ДТП. Лісовський К. помер на місці аварії, а його дружина – Лісовська В. – через декілька годин, у реанімаційному відділенні лікарні, куди вона була доставлена з місця аварії.

Спадкове майно, що залишилося після подружжя Лісовських, складається з трикімнатної квартири, придбаної ними під час шлюбу, та предметів домашньої обстановки та вжитку.

У подружжя Лісовських залишилася донька – Лісовська О. 23 років, яка мешкає у США. Крім того, у Лісовського залишилися: син від першого шлюбу – Лісовський І., мати – Лісовська М. 79 років, брат – Лісовський Г. У Лісовської залишилися батько – Коренко В. 80 років та тітка – Коренко С., 72 років, що протягом тривалого часу проживала разом із загиблими і перебувала на їх утриманні.

Завдання: Визначте коло спадкоємців за законом та частку кожного з них у спадковому майні. Чи змінилась би ситуація, якби подружжя Лісовських загинули одночасно на місці аварії?

Фабула задачі:

Громадяни Р. і Д. уклали договір купівлі-продажу земельної ділянки і посвідчили його у нотаріуса. Після повного розрахунку з продавцем Р., Д почав будівництво будинку на

земельній ділянці. Через деякий час дружина Р. заявила позов до суду про визнання договору недійсним, обґрунтувавши позов тим, що при укладені договору купівлі-продажу було порушено вимогу Сімейного кодексу України про необхідність згоди іншого з подружжя на відчуження нерухомого майна.

Завдання: Проаналізуйте ситуацію. Яке рішення прийме суд?

Фабула задачі:

Громадянин Р., власник квартири, одержаної в порядку спадкування після смерті матері, вирішив здати її в оренду. 2-х кімнатна квартира на 3-му поверсі 5-поверхового будинку мала бути використана для проживання Т. строком на 2 роки. Проте Т., обладнав там фотостудію. Численна кількість відвідувачів фотостудії створювала незручності для мешканців будинку, які поставили вимогу перед Р. про розірвання договору.

Завдання: Проаналізуйте ситуацію. Який порядок здачі в оренду житлових приміщень? Яким чином мешканці житлового будинку можуть захистити свої права?

Фабула задачі:

Громадянин М. згідно з проїзним квитком зайняв місце в купе вагону поїзда Ужгород-Київ. Роздягнувшись в купе і залишивши свої речі, М. пішов у ресторан повечеряти. Повернувшись у купе, він не виявив своїх речей. М. пред'явив претензії провіднику та начальнику поїзда. Останні відмовилися зафіксувати факт пропажі і відхилили будь-які вимоги про відшкодування.

Повернувшись до Ужгорода, М. пред'явив позов до управління залізниці про відшкодування вартості багажу на суму 980 грн. і моральної шкоди на 2000 грн. В позовній заяві вказано, що пропажа стала можливою через невиконання провідником своїх обов'язків.

Завдання: Проаналізуйте ситуацію. Вирішіть спір.

Фабула задачі:

Позивач звернувся до місцевого загального суду з позовом до відповідача про визнання права власності на нерухоме майно в порядку спадкування.

Згідно даних, зазначених у позовній заяві, спірне майно знаходиться на території, що не відноситься до територіальної юрисдикції відповідного суду.

Позивач обґрунтовує визначення підсудності тим, що відповідно до ст. 27 ЦПК України дана справа може розглядатись за місцем проживання або місцезнаходженням відповідача.

Визначте зміст поняття «територіальна юрисдикція (підсудність)». У яких випадках підсудність справ визначається за місцем проживання або місцезнаходженням відповідача? Чи передбачено чинним ЦПК України передача справи з одного суду до іншого? Як має діяти суд? Відповідь обґрунтуйте свою позицію.

Фабула задачі:

Іванова К. І. звернулася до суду в порядку окремого провадження, заінтересована особа: Приватний нотаріус Сорока В. В., про встановлення факту родинних відносин, а саме, просить встановити факт, що вона є племінницею Петрової Г. О., що народилась 25 січня 1933 року та померла 31 жовтня 2017 року в м. Вінниця. Заслухавши думку учасників процесу, суд приходить до висновку, що в поданих заявником матеріалах заяви вбачається спір про право, який має вирішуватись в порядку позовного провадження. Зі змісту заяви вбачається, що заявник звернулася за отриманням свідоцтва про право на спадщину за законом після смерті тітки Петрової Г. О., померлої 31 жовтня 2017 року, але у видачі свідоцтва їй було відмовлено, оскільки відсутні документи, що підтверджують факт її родинних відносин з померлою. Отже, даний спір виник з приводу спадщини. Суд дійшов висновку, що в даній справі існує спір про право, яке вирішується в порядку позовного провадження,

Визначте зміст понять «окреме провадження» та «позовне провадження». Чи погоджуєтесь Ви з висновком суду? Обґрунтуйте свою думку посилаючись на норми чинного Цивільного процесуального кодексу України.

Фабула задачі:

Заявник звернувся із заявою до Дніпровського районного суду м. Києва про видачу виконавчого документа на примусове виконання рішення третейського суду. У судовому засіданні представник заявника заявив клопотання про передачу справи до Київського апеляційного суду для розгляду заяви про видачу виконавчого документа на примусове виконання рішення третейського суду за інстанційною юрисдикцією.

Визначте зміст поняття «інстанційна юрисдикція». До якого висновку має прийти суд, заслухавши думку представника заявника? Свою відповідь обґрунтуйте.

Фабула задачі:

Позивач Вовк в підтвердження договору позики на суму 6000 гривень подав у судове засідання пояснення Петрова. Суд не прийняв до розгляду відповідний доказ, мотивуючи це тим, що позивач пропустив строк для подання доказів.

Завдання: Чи відповідають указані дії суду процесуальному законодавству України? Який порядок подання доказів, передбачений ЦПК України?

Фабула задачі:

Рішенням суду, яке було проголошено 03 травня 2018 року, Борисенку було відмовлено у поновленні на роботі. Борисенко 04 червня 2018 року подав апеляційну скаргу. Суд апеляційної інстанції постановив ухвалу про відмову у відкритті апеляційного провадження у зв'язку з пропуском передбаченого законом строку на апеляційне оскарження, оскільки строк на апеляційне оскарження закінчується 01 червня 2018 року з врахуванням, що останній день для подачі апеляційної скарги припадає на вихідні дні.

Визначте, як обчислюється строк подання апеляційної скарги в даному випадку. Чи законне судове рішення ухвалив суд, постановивши ухвалу про відмову у відкритті апеляційного провадження?

Фабула задачі:

При розгляді справи про розподіл спадкового майна викликаний у судове засідання свідок Боткін на судове засідання не з'явився та не повідомив про причини неявки. Суд постановив ухвалу про привід свідка та накладення на нього штрафу.

Завдання: Чи правомірними є дії суду? Які заходи процесуального примусу можуть бути застосовані судом у даному випадку?

Фабула задачі:

Броварський районний суд, розглянувши спір між подружжям Лиховод, шлюб яких розірвано, про поділ будинку та ухвалив рішення, згідно з яким Лиховоду О. виділена північна частина будинку, а його дружині Лиховод К. (з урахування, що з нею залишено малолітню дитину) – південна частина (в рівних частках). Через півроку Лиховод К., не погоджуючись з поділом будинку, подала до суду інший варіант його поділу, посилаючись на те, що прийнятий судом варіант поділу її не влаштовує. Суд відмовив у відкритті провадження у справі.

Завдання: Чи правомірні дії судді?

Фабула задачі:

Терещенко пред'явив позов про відшкодування шкоди, заподіяної здоров'ю в результаті наїзду на нього автомобіля, яким керував водій підприємства Кравченко. В ході судового засідання Терещенко і Кравченко уклали мирову угоду, за якою Кравченко зобов'язаний добровільно сплатити суму спричиненої шкоди.

Суд затвердив відповідну мирову угоду і постановив ухвалу про залишення позовної заяви без розгляду.

Визначте, чи законна ухвала суду.

Фабула задачі:

Рішенням суду першої інстанції відмовлено у позові Шляпченко Г.Д. до ТОВ «Перемога» про поновлення на роботі.

В апеляційній скарзі Шляпченко Г.Д. просив рішення суду першої інстанції скасувати і ухвалити нове – поновити його на посаді водія. Додатково він зазначав, що працював у відповідача водієм. Був звільнений за прогул без поважних причин. В день, коли він був відсутній на роботі – хворів. Просив суд першої інстанції витребувати із лікарні лист непрацездатності, проте в задоволенні клопотання йому було відмовлено. Лист непрацездатності йому не видали.

Чи має право апеляційний суд витребувати лист непрацездатності? Чи має апеляційний суд право скасувати рішення суду першої інстанції ухвалити нове?

Фабула задачі:

При розгляді цивільної справи місцевим загальним судом до початку з'ясування обставин справи та перевірки їх доказами представник відповідача заявив відвід головуючому в судовому засіданні відповідно до ЦПК України. Заяву про відвід обґрунтовувано тим, що відповідач видав головуючому судді довіреність на право користування власним автомобілем, що викликає сумніви в об'єктивності та неупередженості судді. Копію довіреності надано суду.

Завдання: Чи підлягає задоволенню заява про відвід судді? Чи вичерпний перелік підстав для відводу міститься у ЦПК України?

Фабула задачі:

Працівниця друкарні Чернишова, яка мала на утриманні двох дітей віком до 8 років, звернулася до керівника з проханням установити їй на півроку неповний робочий день тривалістю 3 години у зв'язку з частою хворобою дітей. Керівник відмовив аргументуючи тим, що обсяг роботи збільшується, а простій обладнання призведе до зменшення доходу підприємства.

Чи правомірні дії керівника друкарні? Які підстави та порядок встановлення робочого дня неповної тривалості? Запропонуйте вирішення даної ситуації.

Фабула задачі:

При затвердженні правил внутрішнього трудового розпорядку ТОВ «Зоря» було запропоновано включити до переліку дисциплінарних стягнень такі: попередження; догана; позбавлення відпустки осіб, які здійснили прогули; штраф у розмірі до 500 грн. для осіб, які з'явилися на роботі у нетверезому стані; звільнення.

Чи правомірна така пропозиція? Який порядок розробки правил внутрішнього трудового розпорядку?

Фабула задачі:

Електрик Ситін без дозволу начальника цеху погодився на одне чергування замінити електромонтера Іванова. На це чергування Ситін з'явився в нетверезому стані й не був допущений до роботи.

Проаналізуйте дії Іванова та Ситіна. Чи є підстави для притягнення їх до дисциплінарної відповідальності?

Фабула задачі:

Працівник ПП «Апельсин» Бережний, перебуваючи на робочому місці у нетверезому стані, випадково пошкодив лазерний принтер, вартістю 10 500 грн. Директор ПП Головченко запропонував Бережному, в якості компенсації ремонту пошкодженого принтера, придбати новий сканер, який би коштував у середньому 6 500 грн., інакше останнього буде звільнено за п. 7 ст. 40 КЗпП. На цю пропозицію Бережний погодився.

Чи правомірна пропозиція директора Головченка? Яке значення буде мати згода Бережного? За яких умов працівник зобов'язаний відшкодувати завдану ним підприємству шкоду в повному обсязі?

Фабула задачі:

Тимошенко працювала швачкою на фабриці із пошиву спецодягу. За брак у роботі їй було оголошено догану й виплачено половину премії, передбаченої в Положенні про преміювання працівників фабрики, а з її зарплати утримали половину середньомісячного заробітку в якості часткового відшкодування завданої нею шкоди. Тимошенко звернулася до суду із заявою, в якій вимагала визнати неправильним застосування до неї за одне порушення одразу декількох стягнень.

Які засоби впливу можуть бути застосовані до Тимошенко за допущений брак у роботі? Чи обґрунтована скарга Тимошенко? Яке рішення повинен ухвалити суд?

Фабула задачі:

Слідчий слідчого управління Сохацький 20 березня 2020 року з'явився на роботу в стані алкогольного сп'яніння. Після проведення службової перевірки, яка була закінчена 5 квітня 2020 року, начальник управління Національної поліції в області 15 травня 2020 року видав наказ про звільнення Сохацького з посади слідчого з позбавленням спеціального звання.

Чим встановлені і у чому полягають особливості притягнення до дисциплінарної відповідальності працівників поліції? Чи відповідають законодавству дії начальника управління Національної поліції в області?

Фабула задачі:

Менеджер ТРЦ Бортніков звернувся до керівництва із заявою щодо встановлення йому робочого тижня неповної тривалості, оскільки вільний час потрібен йому для виконання іншої роботи за сумісництвом. З такою самою заявою звернулася адміністратор Миколаєнко, яка виховує двох дітей віком 5 та 6 років. Директор ТРЦ відмовив у проханні заявникам, посилаючись на те, що названі ними причини не є підставою для встановлення неповного робочого часу і запропонував звільнитися за власним бажанням.

Які підстави і порядок установлення неповного робочого часу? Чи правомірні дії директора ТРЦ?

Фабула задачі:

Фармацевт Шапошнікова звернулася із заявою до завідувача аптеки з проханням встановити їй неповний робочий тиждень, оскільки вона змушена здійснювати догляд за важко хворим батьком, що проживає з нею в одній квартирі, а також вона одна виховує дитину віком 12 років. Завідувач відмовив Шапошніковій, посилаючись на специфіку закладу, його режим роботи та запропонував звільнитися за власним бажанням.

Чи обґрунтоване прохання Шапошнікової? Чи правомірні дії завідувача аптеки? Відповідь обґрунтуйте.

Фабула задачі:

При розробці правил внутрішнього розпорядку приватної охоронної фірми у визначення поняття прогулу вирішили включити положення, що прогульниками слід вважати також осіб, які сплять на роботі під час зміни.

Чи правомірне таке доповнення? Відповідь обґрунтуйте

Фабула задачі:

Іванов працює нічним сторожем на автостоянці. Режим його роботи — з 18 год. вечора до 5 год. ранку, шість днів на тиждень. Водночас, в період з 1 липня по 25 серпня вихідних днів йому надано не було. Вважаючи, що його права порушені, Іванов звернувся за консультацією до юриста.

Проаналізуйте ситуацію. Запропонуйте її вирішення. Складіть обґрунтовану письмову відповідь на звернення громадянина.

6. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ (ЛІТЕРАТУРА)

Цивільне право

1. Цивільне право (загальна частина). Курс лекцій : навч. посіб. / за ред. І. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2021. 448 с.
2. Цивільне право (особлива частина). Курс лекцій : навч. посіб. / за ред. І. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2022. 640 с.
3. Цивільне право України: підручник. 3-є вид., перероб. і доп. У 2 частинах / За ред. проф. Р.Б. Шишки (кер. авт. кол.). Ч. 1. Загальна. Київ : Видавництво Ліра-К, 2022. 796 с.
4. Цивільне право України: підручник. 3-є вид., перероб. і доп. У 2 частинах / За ред. проф. Р.Б. Шишки (кер. авт. кол.). Ч. 2. Особлива. Київ : Видавництво Ліра-К, 2022. 948 с.
5. Цивільне право. Альбом схем : навч. посіб. : у 2 ч. Ч. 1 / Є. О. Мічурін, О. Р. Шишка. Вид. 6-те, перероб. Харків : Право, 2022. 220 с.
6. Цивільне право. Альбом схем : навч. посіб. : у 2 ч. Ч. 2 / Є. О. Мічурін, О. Р. Шишка. Вид. 6-те, перероб. Харків : Право, 2022. 250 с.
7. Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, А. С. Горбенко, Н. О. Горобець та ін.; за заг. ред. С. О. Сліпченка, О. Л. Зайцева. Харків : ХНУВС, 2022. 332 с.
8. Цивільне право: загальна частина. Практикум : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / кол. авт. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2020. 232 с.
9. Шишка Р.Б. Спадкове право в Україні: посібник. Київ: Видавництво Ліра-К, 2021. 228 с.
10. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України. Станом на 15.09.2021 / за заг. ред. В.Теремецького. К. : Професіонал, 2021. 1158 с.

Цивільний процес

1. Цивільний процес України: підручник / кол. авторів; за ред. В. О. Кучера. — Львів: ЛьвДУВС, 2016. — 768 с.
2. Цивільний процес : навч. посіб. / [О. Г. Бортнік, О. Л. Зайцев, В. А. Кройтор та ін.] ; за заг. ред. проф. В. А. Кройтора ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. — Харків : ХНУВС, 2022. — 336 с.
3. Цивільне процесуальне право України (Загальна частина): підруч. / О.В. Гетманцев, Л.А. Кондрат'єва, Л.А. Остафійчук, А.Л. Паскар, І.Ю. Татулич; за ред. О.В. Гетманцева. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022, 412 с.
4. Цивільне процесуальне право України (Особлива частина): підруч. / О.В. Гетманцев, Л.А. Кондрат'єва, Л.А. Остафійчук, А.Л. Паскар, І.Ю. Татулич; за ред. О.В. Гетманцева. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022, 240 с.
5. Цивільний процес : навч. посіб. для підготовки студентів 3-го та 4-го курсів бакалаврату літо 2022 року / [уклад. К. В. Гусаров, М. В. Жушман, С. О. Кравцов та ін.] ; за заг. ред. проф. К. В. Гусарова. — Харків : ТОВ «Оберіг», 2020. — 229 с. — Електронне видання. — <https://nlu.edu.ua/depart/kafedra-czyvylnoho-proczesu/>.

6. Цивільний процес України : Навч. посіб. для студ. юрид. спец. закладів вищої освіти / І. О. Ізарова, Р. Ю. Ханік-Посполітак. – 3-тє вид., перероб. і доп. – Київ : ВД «Дакор», 2019. – 274 с.
7. Цивільний процес. Підручник. / С. В. Васильєв – К.: Алерта, 2019. – 506 с.
8. Фазикош В.Г., Булеца С.Б., Заборовський В.В., Феннич В.П. Цивільний процес : підручник. Вид. дім "Гельветика", 2022. 932 с.
9. Васильєв С. В. Цивільний процес: підруч. К.: Алерта, 2019. 506 с.
10. Цивільний процес (загальна частина) : навч. посіб. 2-е вид., доп. і перероб. / кер. авт. кол. А.В. Коваленко. Дніпро : ДДУВС; Ліра ЛТД, 2017. 192 с.

Трудове право

1. Теоретичні засади трудового права України: підручник /за заг. ред. В. Л. Костюка, М. І. Іншина. Київ: «Видавництво Людмила», 2019. 452 с.
2. Трудове право : навч. посіб.\ І.Д. Шумляєва Дніпро: ГРАНІ, 2018. 188 с.
3. Трудове право Європейського Союзу : монографія / О. М. Рим. Львів : «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2020. 596 с.
4. Трудове право та право соціального забезпечення : навч. посібн. для підгот. до іспиту. Харків : Право, 2021. 258 с
5. Трудове право України : підручник / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. Справ. Авторський кол. : С. М. Бортник, К. Ю. Мельник, Л. В. Могілевський та ін. – Харків, 2019. 408 с.
6. Трудове право України: навчальний посібник / кол. авторів; за ред. В. О. Кучера. Львів: ЛьвДУВС, 2017. 564 с.
7. Трудове право України: підручник (за ред. проф. О. М. Ярошенко). Харків: 2022. 376 с.
8. Трудове право України: підручник/ С.В. Венедіктов. Київ: «Видавництво Людмила», 2021. 216 с.
9. Трудове право: мультим.- навч. електронний посібник. / Кирдан Б.В., Калінюк А.Л., Куцик К.В., Мироненко В.П., Шаповал Л.І., Ракул О.В. Київ 2022. URL: https://arm.naiu.kiev.ua/books/trudove_pravo/autor.html.
10. Чанишева Г.І. Трудове право України: навч. - метод. посібник. Одеса: Фенікс, 2021. 137с.